बीजा धोरणना तमाम विषयनी नोट.

જેની અંદર બીજી અને ત્રીજી ચોપડીના પાઠના અર્થ, કવિતાની સમજુતી, ડીક્ટેશન, ધાતો, આંક, ટકાપૈસાનાં હિસાબ, ગણિત, ભૂગોળ, સાથે તમામ બાબતોનો સમાવેશ કરેલો છે.

પ્રગટ કરનાર.

છોટાલાલ તથા વાઘજીભાઇ.

કરમસદ તા. આણંદ.

સને ૧૮૯૬ સંવત ૧૯૫૨.

કીમત રૂ ૦—૨—૦

बीजा धोरणना तमाम विषयनी नोट.

જેની અંદર બીજી અને ત્રીજી ચોપડીના પાઠના અર્થ, કવિતાની સમજુતી, ડીકટેશન, ધાતો, આંક, ટકાપૈસાના હિસાબ, ગણિત, ભૂગોળ, સાથે તમામ બાબતોનો સમાવેશ કરેલો છે.

પ્રગટ કરનાર.

છોટાલાલ તથા વાઘજીભાઇ.

કરમસદ તા- આણંદ-

સને ૧૮૯૬ સંવત ૧૯૫૨.

કીમત રૂ ૦—૨—૦

અમદાવાદ

ગુજરાત ગેઝેટ

અને

પેટલાદ.

"પારસામણી પ્રેસ"

૬૪૫૦

ગુજરાતી બીજી ચોપડી માંહેલા વાંચન પાઠો-ના શબ્દાર્થ.

પાઠ ૧ લો.
ઉકેલતાં=વાંચતાં.
સાચવજો=જાળવજો.
શીખામણ=ફાયદાનીવાત.
મઝાની=સારી.
બગાડશો=ખરાબકરશો.
મા=નહીં.
સારૂ=ખાવાને.
ડાહી=ડહાપણની.

પાઠ ૩ જો.
રાણા=રાજા.
પેસાશે=ખવાશે.

પાઠ ૪ થો.
ફરિયાદ=અરજ.
પકડાવી=ઝલાવી.
મહારાજ=મોટારાજા.
હુકમ=આજ્ઞા.
મંગાવ્યો=અણાવ્યો.
ગભરાઈને=અકળાઈને બીહીને.
બાઈ=બેન.
જૂઠા=ખોટા.
સાહેબ=ધણી.
રીસ=દાઝ ગુસ્સો.

પાઠ ૫ મો.
બૂમેબૂમ=રાડેરાડ.
ગોવાળ=ગાયોચારનાર.
જવાબ વાળ્યો=ઉત્તરઆપ્યો.
છેવટે=છેલ્લે
પોળી=પૂરી.

પાઠ ૬ ઠો.
તપાવી=ઉનીકરી.
લુચ્ચાઈ=ઢોંગાઇ.
લાલચોળ=રાતી.
ઠોકયો=માર્યો.
ખુબ=ઘણો.
વાંક=ગુન્હો.
ફળ=પરિણામ.

પાઠ ૭ મો.
ગાગર=માણુ.
ઓસડ=દવા.
ઝેર=વિખ.
સાજી=સારી.

પાઠ ૯ મો.
એકજ=એક.
જણસ=વસ્તુ.
ટહુ=નાનોછોડો.
પારકો=બીજાનો.

પાઠ ૧૦ મો.
જાળવે=સાચવે.
નીરે=નાંખે.
જક્કી=હઠીલું કહ્યું ન માને તે.
સંભાળ=સાચવણ.
જતન=સંભાળ; સાચવણ.

પાઠ ૧૧ મો.
ચેન=મઝા.
બંદીખાને=કેદખાને.
વિચાર=મનસુબો.
નીસરી=નીકળી.
સમજાવ્યું=શીખામણ દીધી.
અહીંઆંથી=ચોકકાણે ....
વાંસે=પાછળ.
લાગ=દાવ.
છૂટું=મોકળું; ખુલ્લું.
કેમે કર્યું=કોઇ રીતે.

પાઠ ૧૨ મો.

લાગફાવ્યો=દાવમળ્યો.
વગડામાં=જંગલમાં.
સટકીગયું=નાશીગયું.
અણસમજ=સમજ નહી તે.
કોતર=ગુફા; ખાડો.
ડાળો=શાખો.
છાનુંમાનું=કોઈ ન જાણે તે.
જડ=લઠ.
અંતે=છેલ્લે.
ભલું-સારૂં.
પાડોશી-પાસેનાં રહેનાર

પાઠ ૧૪ મો.

ગોરસ=દૂધ આખરવાની દોણી.
આખરે=દૂધમાં છાશ નાખવીતે.
નરમ-ઢીલું.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે-કાંઠે; કિનારે.
ફેંકવા-નાંખવા.
લાચાર-કંગાળી, દુઃખી.
બગાડ-નુકશાન.
મંડ્યા-લાગ્યા.
જવાબ-ઉત્તર.
ધડાધડ-ઉપરા ઉપરી.
ગરીબ-બિચારા લાચાર.

પાઠ ૧૬ મો.

બેનપણી-સહીએર.
તાસક-છછરી થાળી.
નોતરૂં-તેડું, જમવાનું કહેવું તે.
વખતે-વેળા.
ઠીક-સારૂં.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા-ખામી, કસર.
ગાળોબાંડવી-ગાળોદેવી
ટેવ=આદત, ખો.

પાઠ ૧૮ મો.

ભાણો-બેનનો દીકરો.
મેલાય-મૂકાય.
વાર-વખત.

પાઠ ૧૯ મો.

પરીક્ષા-તપાસ.
સાહેબ-ઉપરી.
ફૂદાવતી-ઠેકાવતી
ઇનામ-હોંશિયારીના-બદલામાંકાંઈઆપવું તે.
બાકી-બીજા

પાઠ ૨૦ માં

ઉતાવળ-ઝટ, જલદી
સામટુ-એકવારે
મૂઠો-ખાચકો.
છેલ્લીવારે-આખરે
લગાર-થોડૂ

પાઠ ૨૧ મો

પૂછડીઓ-પૂછડાવાળો
ખીજવવું=ચીડવવું
જનમ-વાળક.
બાંડો-પૂછડીવગરનો.
ચીડવે=ખીજવે,પજવે

પાઠ ૨૨ મો

કામકાજ-ધંધો રોજગાર.
મજુર-મજુરી કરનાર
સાંધા-કટકા.
બિચારો=બાપડો.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન-મન; ચિત્ત.
માયા-હેત.
વઢવું-લડવું.
પાંસરા-સીધા.
વેળાસર-વખતસર
મન-ચિત્ત.
ભૂલ-ચૂક.
સૌ-બધા.
કદી-કોઈ દિવસ.
છૂટી-રજા.

પાઠ ૨૫ મો.

વિઆવાની-જણવાની
રોકીને-રૂંધીને.
વિચાર્યું-ધાર્યું.
રસ્તો-માર્ગ.

અરે=હે.
મૂર્ખ-બેવકુફ.
બિચારે-બાપડે.

પાઠ ૨૬ મો.

છાયું-ઢાંક્યું.
કોપરાં-ટોપરાં.
દાંડી-વળીઓ.
નળીઆં-તાળો.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ-બારણું.
કેરા-ના. (છઠી વિભક્તિનો પ્રત્યય.)
બાશીને-બંધકરીને.
ભીંતરડી-ભીંત.
છાયાં-ઢાંક્યાં.
રખડતા-રઝળતા.
આડું-કહ્યું ન માને તે.
વલે-હાલ, દશા.
માને નહિ-કહ્યું કરે નહી.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી-નકામી.
રઝળવા-રખડવા.
જનેતી-જનાવેલી.
સુખી-સુખવાળી.
વાઘ-મારી ખાનાર જનાવર.
સમજ-સમજણ, અક્કલ

પાઠ ૨૯ મો.

સવારમાં-વાહાણામાં
તાણતો-ખેંચતો.
નહોર-નખ.
ભેંકડો-રાગ તાણીને રડવું.
લાહે-બળતરા.
ભેંકડોતાણતાં-બૂમ પાડીને રડવું.
ગાંડાં-ઘેલાં.

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબાકુંડીઓ-તાંબાની કુંડીઓ.
માંજેલાં-અજવાળેલાં.
ગરમાં-પહોળા મોઢાનું વાસણ.
ઘોળાશપર-ધોળું.
ગોબાય-ગોબા પડે.
અથડાય-ટીચાય.
સાચવવા-જાળવવા.
ચળકતાં-ઝળકતાં.
લોટા-કળશીયા.
લોટીઓ-કરસલાયો.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી-નાની.
પિછોડી-ચાદર, ખેસ.
જાંમદાની-એક જાતનું ટીપકાવાળું લુગડું.
પોતડી-ધોતલી.
હીરકોરી-રેશમી.
હલકી-સાની.
ગરીબ-પૈસા વિનાનો.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું-ખાધેલું મોઢામાં લાવી ચાવવું.
ભાવે-સ્વાદ લાગે.
દહીં=દૂધમાં થોડી છાશ કે ખટાશ નાખી આધર કે છે ત્યારે દહીં થાય છે તે.
માખણ-દહીંને વલોવે છે ત્યારે ચીકણો પદાર્થ ઉપર તરી આવે છે તે.
ઘી-માખણને તપાવેથી ઘી થાય છે.

પાઠ ૩૪ મો.

દારે-દડીકરે.
દૂધપાક-દૂધમાં થોડા ચોખા નાખી ઉકાળીને કઢા જેવું જાડું કરે છે, પછી તેમાં ખાંડ નાખે ત્યારે દૂધપાક થયો.
ખડખાં-ચોસલાં
જામીજાય-ઠરીજાય
ચાસણી-ખાંડમાં પાણી નાખીકની કરે ત્યારે ચાસણી થાય.
તાવીને-ઉનું કરીને.

લોચો-લચકો.
ખૂંટ-ચોઓલી આંડ.
માવો-દૂધને બાળી લો-
ચા જેવું કરે તે.
ખીર-પાણીમાં ભાત રાં-
ધ્યા પછી તેમાં થોડું દૂધ
નાખી ઉકાળે છે તે.

પાઠ ૩૫ મો

લેખણ-કલમ.
છાનામાના-કોઇ ન જાણે
તે.
માન્યું-કહ્યું.
સંતાડીને-છુપાવીને.
પડેલી-પડીગએલી.
ટેવ-હેવા, ખો, આદત.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી-ચાર આના.
ચોરી-કાંઈ છાનામાના
કહ્યા વગર ચીજ લેવી તે
લટકાવી-ટીંગાવી.
ફજેતી-ગેર આબરૂ.
માનવું-કબૂલ કરવું.
કોટ-ગળુ.
વલે-દશા.

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની-છોકરાની.
શરમાયો-લજવાયો.
હવાલ-હાલત.

વાળુ-સાંજનું ખાવાનું.
સાંપ્યો-તાબે કર્યો.

પાઠ ૩૯ મો,

ગાંધી-વસાણું વેચનાર.
ઓળખીતો-જાણીતો.
વાટી-ટોપરાનું કાચલું.
દરાખ-એક જાતનો મેવો
મગફળી-ભોંય શીંગ.
ચારોળી-એક જાતનો
મેવો.
દુકાન-હાટ.
ખારેક-સૂકાએલું ખ-
જુર.

પાઠ ૪૦ મો.

ચંદ્રમા-ચાંદો.
સરસ્વતિ-વિદ્યા.
ઘણાખરા-ઘણા, કેટલા
એક.
વાર-વખત.
ચિત્ત-મન.

પાઠ ૪૧ મો.

જબરી-બળવાળી.
ચચ્ચાર-ચાર.
ડોલતો-હાલતો.
લાંટ-તોફાની
વહાણામાં-સવારમાં
મહેનતુ-ઉદ્યોગી.
માંસ-માટી.

કૂદતા=ઠેકડા મારતાં.
સાંજ-સંધ્યાકાળ.
માળો-પક્ષીને રહેવાનું
ઘર.

પાઠ ૪૩ મો.

પીતરાઇ-કાકાનાં છોકરાં
મોળાઇ-મામાનાં છોકરાં
ભત્રિજા-ભાઈના છોકરા
સાળીઓ=વહુની બેનો.
બનેવી=બેનનો વર.
મસ્યાઈ-માશીનાં છોકરાં

પાઠ ૪૪ મો

જમાઇ=દીકરીનો વર.
સાવકાં-ઓરમાઈ.
ઓરમાઈ-સાવકાં.
સંપરાપીને=હળીમળીને

પાઠ ૪૫ મો

ચોટું-બજાર.
ખાદી=જાડું લુગડું.
વાણોતર-ગુમાસ્તા.
બાસ્તો=એક જાતનું જા-
ડું લુગડું.
દોશીવાણીઆ-કાપડનો
વેપાર કરનાર
સેલું-ખભે નાખવાનો
કસબી ખેસ.
જાજમ=બીછાનું.

પાઠ ૪૬ મો

દીવાળી-વરસનો છેલ્લો દિવસ, આસોવદી અમાસ
ઉતરાણ-જાનેવારી માસની બારમી તારીખનો દિવસ તેદિવસથી સૂર્ય દક્ષિણમાંથી ઉત્તર તરફ જાય છે.
વસંત-રૂતુનું નામ.
વસંતપંચમી-મહાશુદી ૫
પર્વ-તહેવાર.
હોળી-ફાગણશુદી ૧૫
રામનવમી-ચઈતર શુદી ૯
અખાત્રીજ-વૈસાખસુ. ૩
વરસ-બાર માસ.
મહીનો-ત્રીસ દિવસ.
શિયાળો-ટાઢની મોસમ
ઉનાળો-તાપની મોસમ.
ટાઢ-ઠંડ.

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસુ-વરસાદની રૂતુ
દીવાસો-અસાડવદી ૦)નો દિવસ.
ઉતરતાં=જતાં.
પચુસણ-શ્રાવકનો તહેવાર
પખવાડીયું=પંદર દિવસ
શરાધીયાં=શ્રાધ કરવાના દિવસ.
દસરા-આસોશુદી ૧૦
ગોકળઆઠમ શ્રાવણવદી ૮ કૃષ્ણનો જન્મ દિવસ
ગણપતિ ચોથ=ભાદરવા શુદ. ૪
તિથિ=દિવસ.
શ્રાવક=જૈન ધર્મ પાળનાર.

પાઠ ૪૮ મો.

વરઘોડા=ફુલેકુ.
સરણાઈ-પીપી.
વાહવા-ઓહો.
ઘડીઆળ=ઝાલર.
દેવળ-મંદિર.
તતુડાં=રણસીંગુ.
ઝમકારો=ઝણકારો.
કુંડાળું-ગોળ.
પખાજ-મરદંગ.
નાદ-સાદ.
ઝાંઝ-મોટું કાંસીજોડું.
મજા=ચેન.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ-જન્મ દિવસ.
વરસગાંઠ=વરસે વરસે.
જન્મનો દિવસ આવેછેતે
બીડાં નાગરવેલના પાનમાં કાથો ચુનો નાખી બીડી વાળવી તે.
અડાડયો અડકાડયો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઇ સુઘડતાઇ.
ફિકર-ચિંતા.
કોહ-ગડગુમડ નીકળે તે
ઉલ-જીભ ઉપરનો મેલ.
ગંદા-ગોબરાં, મેલાં.
ગંધાય-ખરાબ વાસ આવે તે.

પાઠ ૫૧ મો.

લૂઓ-લચકો, લાડવો.
ઉથલાવીને-ફેરવીને.
કલેડું-તાવડી.
અનાજ-દાણા.
લોઢી-તવી.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલા=સારા.
ઢીમાણું-સૂઝી આવીને ઢેકો થાય છે તે.
વારો-વખતે.
ખસેડયા-કોરે કર્યા.
ખૂબ-ઘણાં.

પાઠ ૫૩ મો.

ખૂણેખાચરે-ખૂણામાંકે છૂપાઇ રહેવાય તેવીજ-

ગામાં
સંતાઇને–છુપાઇને
સર્વે–બધા.
ચંચળ–ચાલાક.

પાઠ ૫૫ મો.

બાપડી–ગરીબ.
કાચા–રાંધ્યા વગરના.
દેહ–શરીર.
બાળણા–નાના.
જોર–બળ
જબરા–જોરાવર.

પાઠ ૫૭ મો

ઝાડપાલો–વનસ્પતિ.
મોળુ=ફીકું.
મીઠું પાણી–સારૂં પાણી.

પાઠ ૫૮ મો.

લખોટી–લાખ કે પથરાની ગોળી.
ચોરી ઠરે=ચોરી કર્યાનો ગુન્હો આવે.

પાઠ ૬૦ મો

આંગણું–ચોક.
મેડી–અગાશીયું
અગાસી–ધાબું
ઉઘાડી–ખુલ્લી.

પાઠ ૬૧ મો

રસોડું=રાંધવાની જગા.
ભંડારીઆં=હાટડાં, મોટાં તાકાં.
તાકાં–ગોખલા.
ટાંકાં=પાણી ભરવાની છોબંધ કુઇ.
રસોઈ=ભોજન.
ગોટાય–ગુંચાય.
ધુમાડીઉ =ધૂણીજવાનો રસ્તો.
ચોકડી–છોની બાંધેલી ઓટલીઓ.
દાદર=મેડાઉપર જવાની જે જગા રાખી હોય છે તે.

પાઠ ૬૨ મો.

ખડખડે–અવાજથાય.
દીપે–શોભે.
ભાતભાતના=જાતજાતના.
વહાણું=સવાર.
સેવે=ગરમ રાખે.
બીકણ–ડરકણુ.
ધસવું=દોડવું.
છેડવું–પજવવું.
માંજર=ફુમતું.
ધંધો=રોજગાર.
રૂપાળો–શોભિતો.

પાઠ ૬૩ મો.

ગણુતો–લેખાતો
પ્રાણુ=જીવ.
નાગ–સાપ.
નબળા=બળવગરના.
ફેણુ–મોઢું.
લગારેક–થોડું.

પાઠ ૬૪ મો.

ઓગળે–પીગળે.
કસ=રસ.
વેહે–કાણું.
વાટ–રસ્તો.

પાઠ ૬૫ મો

કરમાઇને–ચીમળાઇને.
સીંચીએ=રેડીએ.
ટટાર–તાજાં, સીધાં
મસ=ઘણો.

પાઠ ૬૬ મો.

રીસાળ–રીસાયએવો.
પીરસેલી–જમવાનું મૂકેલી.
વેદના=પીડા.
પુણે–નડે.
મુદ્દલ–જરા.
ભાંડુ =ભાઇબેન, એકમાબાપનાં છોકરાં.
મેળો–સંપ.

પાઠ ૬૭ મો.

તણુખલાં–તખલાં.
વસ્તુ–ચીજ.

આખું–બધું.
ધીમેધીમે–હળવેહળવે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાલો=પાંદડ.
ઝાંઝવાં–આંસુ.
તેજ–પ્રકાશ, અજવાળું.
ધાન્ય=અનાજ.
ગરમી=તાપ.
નીપજવું–થવું.
સર્વે–બધા.
મેવા–ફળ.

પાઠ ૬૯ મો.

ધાજો–દોડજો.
ગભરાઇને=અકળાઇને.
છેતરવું=ઠગવું.
આસપાસ–આજુબા-
જુ.
ખેડૂત–ખેતીકરનાર.
નુકશાન–બગાડ.
છેતર્યા–ઠગ્યા.
સાચી–ખરી.

પાઠ ૭૦ મો.

ઘુરકવું=ગુસ્સાથી જોવું.
પામીએ–ખમીએ.
ગરીબ–બિચારો.
લોહીલોહાણ–લોહીવાળો.
તૂટીપડવું–એકદમ વળ-
ગી પડવું.

સોબત–સંગત.
ભુંડાં–નઠારાં.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ–કાયર કરીએ.
હેરાન કરીએ.
ઉગામીએ–ઉઠાવીએ.
માંહોમાંહે–એકબીજાને.
હળીમળીને–સંપસંપીને
દુખાય–દુઃખીથાય.
રાજીથવું–ખુશીથવું.

પાઠ ૭૨ મો.

ઇશ્વર=પરમેશ્વર.
ઝગઝગાટ–ચળકાટ.
વહાલો–પ્યારો.
ચીજ–વસ્તુ.
ઘોર–અંધારૂં.
ગગન–આકાશ.
પૃથ્વી–દુનિયા.

પાઠ ૭૮ મો.

વતરણું–લેખણ.
રંગત=રંગેલી
જી–મા.

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો–ચિતરનારો.
રંગારો
હરડાંબેડાં–એકજાતનાં
ફળ.
બાઇબંધ–દોસ્તદાર.

બરૂ–જબરાઈ. કલમ કર-
વાનાં કાઠાં.

પાઠ ૭૬ મો.

બાજુબંધ=હાથે કુણી
ઉપર બાંધવાનું ઘરેણું
ધનતેરસ–આસોવદી ૧૩
ડુંપાંઓ–ગળચવો.
છવીંટીઆં–આઇડાઓને
પગે આંગળીએ પહેરવા
નાં ફુલ.
બેરખા–હાથે બાંધવાનુ
ઘરેણું.
ચોકડાં–કાને પહેરવાનુ
ઘરેણું.
વાનાં–ચીજ
અકોટી=કાને પહેરવાનું
ઘરેણું.
પોંચી=કાંડે પહેરવાનુ ઘ
રેણું.

પાઠ ૭૭ મો.

હળપૂણી–કોશ.
કીનખાબ=કસબી બુટ્ટા
નું રેશમી લુગડું.
કીમત–મુલ.
દીપે છે–શોભે છે.
વડે–થી (પાંચમી વિભ-
ક્તિનો પ્રત્યય છે)
પાર=છેડો.

પાઠ ૭૮ મો.
મોખરા આગળ=મોઢા આગળ.
હડપચી=દાઢી વચેનો ભાગ.
બાબરી=નાની ચોટલી.

પાઠ ૭૯ મો.
વાંસો-બરડો.
સાથળ=જાંગ.
ભેર-તરફ.
ગાળે=ભાગે.

પાઠ ૮૦ મો.
આંબાવાડીઉ=આંબાનું વન.
ટોર્યા=માર્યા.
ઝાંપા-દરવાજો.
રખવાળ-સાચવનાર.
પહોંચ્યો=આવ્યો.
લાગ=દાવ.

પાઠ ૮૨ મો.
પોર-ગયે વરસે.
પકવાન=મીઠાઈ.
ભાખરા=રોટલા.

પાઠ ૮૩ મો.
ખાતર=ચોરી.
વણજારૂ=વણજારાનો કુતરો.
નજર=સરત.
ધન-પૈસો.
ધણી-માલિક.

પાઠ ૮૪ મો.
મેળાપ-ભેગું થવું.
શેખી=બડાઈ.
રડયું ખડયું=કોઈક.
મોંઘું=વધારે મૂલનું.
ચડભડી=ગુસ્સે થઈને.
સામટો-એકીવારે.
સાહુકાર=પૈસાદાર.
ખરીદવું-વેચાતું લેવું.
લેખું-ગણતરી.
લેખવે-ગણે.
ખપ-જરૂર.

પાઠ ૮૫ મો.
જાળ=જનાવર પકડવાનો ફાંસો.
કરગરવું-કાલાવાલા કરવા
અમથો=નકામો.
લુચ્ચી-ખંધી.
બીડ-ઘાસ ઉગેલું મેદાન
ગજુ-શક્તિ.
તાલેવંત-પૈસાદાર.
મમત-ચડસ.
બરોબર-સરખું.
ચંપાઈને=ચગદાઈને.

પાઠ ૮૭ મો.
આડોશી પાડોશી-આજુ બાજુ રહેનાર.
ગુણપાડ-ઉપકાર.
રખવાળી-સંભાળ
ચોકી-થાણું પહેરો.

પાઠ ૮૮ મો
કંદોઇ=મીઠાઇ વેચનાર.
ઠઠ=ભરાવો.
ભાતભાતની=જાતજાતની.

પાઠ ૮૯મો.
પંચરાઉ-પાંચ જાતની
નાગલી=બાવટો.
અપવાસ-ભૂખ્યા રહેવું.
ફરાળ-અપવાસ ઉપર ખાવાનું
ચાલ-રીત.

પાઠ ૯૦ મો.
સ્વાદ-સારૂ લાગે.
ડોળી-મહુડાનાં ફળ.
ફોલ્લા-ગૂમડાં.

પાઠ ૯૧ મો.
કાચું કોરૂં-કોરૂ ખાવાનું.
જાળાં-બાવાં
ગેરૂ-રંગી.
બારેલૂગડાં-વધારે કીમતનાં.
બચકા-પોટલાં
ખરખરીને-વધારે.

બીજી ચોપડીના કવિતાના અર્થ.

પાઠ ૨ જો ચોપડી વિષે કવિતા.

સારી=મજાની.	દેખી—જોઇ.	કારજ--કામ.
શોભાય—સારી દેખાય.	હરખાય—ખુશીથાય.	
હૈડું -મન.	વિગતેથી—વિગતવાર.	

સારી ચોપડીઓ શોભાયમાન દેખાય છે, તે જોઈને આપણું મન ખુશી થાય છે, પણ જો તે શબ્દે શબ્દ છૂટા પાડીને વંચાય તો તેમાંથી આપણું કામ થાય.

જીવધાલીને--મનરાખીને	સમજણ--અક્કલ	વિચાર કરે--મનન કરે
સમજે--જાણે	સઘળો--બધો	સાર--મતલબ

જેમ જેમ મન રાખીને વાંચે તેમ તેમ તેનામાં અક્કલ વધતી જાય. વાંચે ખરો, પણ તેનો કાંઈ વિચાર કરે નહિ તો તે બધો મતલબ સમજે નહિ.

પાઠ ૮ મો વરસાદનું ગીત.

વરસાદ--મેઘ	પકવાન	નેવલે--નેવે
ઘેબરીઓ—ઘેબર નામનું	પ્રસાદ--ખાવાનું	નહારી--ગદી

વરસાદ તું આવકે ઘેબરીઓ પ્રસાદ અને ઉની ઉની રોટલી ને કારેલાંનું શાક ખાવાનું થાય.

વરસાદ તું આવકે તેવે પાણી આવે ને ગંદી છોડીને દેડકાં તાણી જાય.

પાઠ ૧૩ મો પાડાવિષે કવિતા

છુટું--ખુલ્લું, બાંધ્યા વગર.	કીધો--કર્યો.	ચરવાને--ઘાસ ખાવાને
છેક--આઘે, છેટે, દૂર.	નાઠું--જતુ રહ્યું.	વાસ--રહેઠાણ.
	મનમાન્યું--મનનેગમેતેવું	વનમાં--વગડામાં.

વાડામાંથી એક પાડું છુટું થઈને આઘે નાશી ગયું, અને પોતાના મનને ગમે તેટલું ઘાસ ખાવાને વગડામાં જઇને રહ્યું.

પછાતી--પછી	પ્રાણ--જીવ.	અવસ્થા--હાલત
વાઘ--ફાડીખાનાર જનાવર	અજાણ--અણસમજ.	
	ચિત્તમાં--મનમાં	

પછી વાઘે તેનો જીવ લીધો એવું અણસમજથી દુઃખી થયું, જે મનમાં છુટું થવા જાય. તેની એવી હાલત થાય.

પાઠ ૨૪ મો નિશાળીઆને શીખામણ.

નિત્ય--દરરોજ	ચિત્ત--મન	શિક્ષા--શીખામણ
ચોડી--લગાડી, ચોટાડી.	ગુરૂ--મહેતાજી	રૂડી--સારી

દરરોજ નિશાળમાં જવું, અને મન લગાડીને ભણવું તથા મહેતાજીની શિખામણ માનવી, ને સારી રીત રાખવી

પેર--રીત	નીસરી--નીકળી	પાંસરૂં--સીધું

તમે રમતમાં મન રાખશો નહીં, ને તમારો પાઠ સારી રીતે રાખજો. નિશાળમાંથી નીકળીને સીધા ઘેર જવું. (રસ્તામાં રખડવું નહિ.)

પાઠ ૩૩ મો ગાયની કવીતા

ગુણ--ફાયદો.	સુખદાતા--સુખઆપનાર	ખાંતે--ખુશીથી
અગણિત--ઘણા.	દેછે--આપેછે.	જન--માણસ.

આયમાં ઘણુંજ ગુણ છે ને તે સુખ આપનારી કહેવાય છે; અને તે દૂધ, દહીં, ઘી આપે છે તે બધા માણસો ખુશીથી ખાય છે.

પશુ--ચારપગવાળાંજનવર.	નવર	જન્મતી--અવતરતી.
પંખી--પાંખોવાળાં જન-	નર--ભાઈડા.	પ્રાણ--જીવ.
	નાર--બાઈડીઓ.	આધાર--ટેકો

પશુ, પંખી, ભાઈડાને, બાઈડીઓ એમને જન્મતિ વખતે ઘણું કરીને ઘી ને દૂધનો આધાર હોય છે.

પાઠ ૩૮ મો જૂઠ અને સાચ વિશે.

જૂઠું--ખરૂંનહીં	પાપી--પાપકરનાર.	બાળક--નાનું છોકરૂં.
કોઈ--કોઈદહાડો.	પૂરો--બધો,	ઉપાય--ઇલાજ.

જે માણસ કોઈ દિવસ જૂઠું બોલે છે. તે પૂરેપૂરો પાપી થાય છે. તે માટે હે નાના છોકરાઓ તમે એવા ઇલાજ કરશો નહીં.

સાચું--ખરૂં	શોભે--સારીદેખાય.	રાચે--રાજીથાય
જગત્પતિ--પરમેશ્વર	સ્નેહ--પ્રીતિ,હેત.	
સૌનો--બધાનો	દેહ--શરીર.	

સાચું બોલવામાં ઘણું સુખ છે, ને સાચેથી બધા હેત રાખે છે, વળી સાચેથી પરમેશ્વર પણ રાજી થાય છે, અને સાચેથી શરીર પણ શોભે છે.

પાઠ ૪૨ મો કાગડા વિશે,

માળો--પંખીનુંઘર.	રૂપાળો--શોભિતો	પંખાળો--પાંખવાળો
ભાળો--જુઓ	રાગ--સાદ,શબ્દ.	
કાગ--કાગડો.	બાંધવા--તૈયારકરવા	

કાગો કાગડો માળો બાંધવા બેસે છે, તે તમે જૂઓ. તેને બે

પાળો છે, તે બોલે છે પણ તેનો રાગ સારો નથી.

ચાંપે--ઝડપથી.	ચાહે--ઇચ્છે.	જલદી--ઝટ.
હણવા--મારવા.	ચેતી--સમજી	
ચિત્તમાં--મનમાં	ચતુર--ચંચળ	

કોઈ માણસ કાંકરો લઈને તેને ઝડપથી મારવાને ઇચ્છે તો તે ચંચળ પક્ષી મનમાં સમજીને તરત ઉડી જાય છે.

પાઠ ૫૪ મો ઉંદર વિશે

વધ્યાં--વધારે થયા	પાર--છેડો.	માંડે--મચાવે કરે.
હારોહાર--હારબંધ, એ કપછીએક	રંજાડ--તોફાન.	
	ધાડ--લૂટારાનું ટોળું	

ઉંદરો હારબંધ એટલા વધી ગયા કે તેમાંના કેટલાંક પકડ્યા, પણ તેનો છેડો આવ્યો નહી, અને રાતે તો જાણે દોડા દોડ ધાડ આવી હોય તેમ તોફાન કરે છે.

ખાસાં--સારાં	કરડી--કાતરી.	મીની--બિલાડી
કપડાં--લુગડાં	ઉપાય--ઇલાજ	મહાસુખ--મોટુંસુખ

સારાં લુગડાં કાતરી ખાય છે, ને દીવાની દીવેટ પણ લઇ જાય છે, એનો એકે ઇલાજ નથી પણ બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય.

પાઠ ૫૯ મો ચોરી વિષે

ચોરી--છાનીમાની કોઇની ચીજ કહ્યા વગર લેવી	સમજી--જાણી	અફસોસ કરે
	પાછળથી--છેડેથી	
	પસ્તાય--દીલગીર થાય	

જે માણસ ચોરી કરવામાં સુખ છે એમ સમજીને ચોરી કરે છે, તે પાછળથી ચોરીથી થએલું દુઃખ જ્યારે જૂએ છે ત્યારે મ-

નમાં ઘણો અફસોસ કરે છે.

ચાહ્ન--ઉઘાડું	મહીપતિ--રાજા	છેક--ઘણું
ઝલાય--પકડાય	ફજેતી--ગેરઆબરૂ	

જ્યારે ચોર પકડાય છે ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાય છે, અને પછી રાજા તેને બાંધીને માર મારે છે અને તેની ઘણી ફજેતી થાય છે.

પાઠ ૬૩ મો કીડીઓ ને સાપ

ઝાઝા--ઘણા	ન--નહિ	પ્રાણ--જીવ
નબળા--બળવગરના	વેર--દુશ્મનાઈ, ઝેર	પેર--રીત
કદી--કોઈદિવસ	નાગનો--સાપનો	

ઘણા નબળા લોક સાથે કોઈ દિવસ વેર રાખવું નહીં, કેમકે ઘણી કીડીઓએ મળીને મોટા નાગનો જીવ લીધો.

પાઠ ૭૩ મો ઈશ્વરનો મહિમા.

સૌથી--બધાથી	તાડ--એકજાતનું ઉંચું ઝાડ	જૂદાં--નોખાં

ભાઈઓ તમે આ મોટાં ઝાડ જૂઓ, તેમાં સૌથી ઉંચું તાડનુ ઝાડ છે, એમાં આમલી આંબો, ને કોઈ કાંટીનું ઝાડ છે તે બધાનાં ળ જૂદાં જૂદાં હોય છે.

જગ--દુનિયા, જગત	ભજવા--ભક્તિકરવા	સરજનાર--પેદાકરનાર
દેવ--પરમેશ્વર	તારા--ચાંદરણીઓ	
કરનાર--બનાવનાર	ધરીએ--રાખીએ	

જે આ દુનિયાનો બનાવનાર છે, તેજ સૂરજ અને તારાનો પેદા કરનાર છે, માટે એજ અમારો મોટો દેવ છે તેને ભજવાની ટેવ

રાખીએ.

પાઠ ૮૧ મો સંગત.

સંગ--સોબત	ઠામ--ઠેકાણું	બને--થાય
રંગ--ગુણ, અસર, ટેવ	કરશે--બેસશે	ભાગ્યશાળી--નસીબદાર
પ્રેમ--હેત	રૂડો--સારો	
પેસે--આવે	બુરે--નઠારે	

જેને જેવી સોબત તેવા તેનામાં ગુણ આવે છે. જેને જેવી સોબત તેવું તેનામાં હેત આવે છે.

જેને જેવી સોબત તેવાંજ તે કામ કરશે. જેને જેવી સોબત તેવે ઠેકાણે જઇને તે બેસસે.

સારી સોબતથી સારો થશે, ને નઠારી સોબતથી નઠારો બનશે. સારા માહેતાજીની સોબતથી નસીબદાર હોય તે વિદ્યા ભણે. (મતલબ કે વિદ્યા ભણીને નસીબદાર થાય.)

ગુજરાતી ત્રીજી ચોપડીના વાંચન પાઠોનો

શબ્દાર્થ.

પાઠ ૧ લો.

ડાઘો=મોટો કૂતરો.
મૂર્ખો–બેવકૂફ, અણુમજુ.
આળસુ=એદી, સુસ્ત.
પાલવવું–પરવડવું.
રમતીઆળ–રમત કરે તે.
ચોકી–રખવાળ.
ચારો–ખાવાનું.
ધણી=માલિક.

પાઠ ૨ જો.

ઝંખવાણો=શરમાયો.
જીવતર=જીંદગી, મનખો, જીવવું.
મના કરીશ=ના કહીશ.
મચ્યાં=મંડ્યાં, લાગ્યાં.
જનાવર=પશુ, પંખી.
નવરાશ=ફુરસદ, કામ ન હોય તેવો વખત.
સરખાં–જેવાં.
લગાર=જરા.
હોડ–મૂર્ખ, અભણ.
વલે=હાલ, દશા.

નકામા=કામવગર.
પસ્તાવો=અફસોસ.
લાગલું–દરરોજ.
ફેરવીને–બદલીને.

પાઠ ૪ થો.

વગડાઉ–જંગલી, વગડામાં રહેનારી.
ડાંસ=મચ્છર.
ટૂંકા=નાના.
ધાર–કોર.
જબરૂ–જોરાવર.
જોરાવર–બળવાન.
પૂરીપડે=પહોંચી શકે.

પાઠ ૫ મો.

સ્વભાવ=મિજાજ.
રાજકુંવર–રાજાનો દીકરો.
શિક્ષા=સજા.
અણસમજુ–સમજણુજણુ વગરનો.
સાર–માલ, ફળ.
દંડ–સજા, હાલ પૈસા લેવાના સજાના અર્થમાં વપરાય છે.

સજા–શિક્ષા.
વડાઈ=મોટાઈ.
યાદરાખવું–સંભારી રાખવું, સરત રાખવું.
ગરીબ=નિર્ધન.
ફર્યાદ–અરજ, રાવ.
બંદીખાને=કેદખાને.
માફકરવું=શિક્ષા કર્યા વગર જવા દેવું.
કચેરી–દરબાર, કોર્ટ.
ઘટેતેવી=જોઈએ તેવી.

પાઠ ૭ મો.

દેશ=મુલક.
ચાલ–રીવાજ.
રીતભાત–ચાલચલગત.
પહેરવેશ–પોશાક, લુગડાં પહેરવાની રીત.
મારવાડી=મારવાડના રહેવાશી.
સૂરવાળ–ચોરણો.
ઘૂમટો–લાજ.
દક્ષિણી=દક્ષિણના રહેવાશી.
સાહેબલોક–અંગ્રેજ લોક

કોઠી—ખાવાનું ભરાવીને જમવાના સોયા.
ઘાટ=આકાર.
ઉગસી—સીધી.
ગોરી—ભૂરી, ધોળી.

પાઠ ૮ મો.

કણુ—દાણા.
સંઘાત=સાથ.
સુકાળ—સારો વખત. સોંઘવારી.
અચરજ—નવાઈ.
સંઘરવું—એકઠું કરી રાખવું.
દુકાળ—નઠારો વખત, મોંઘવારી, અનાજ બહુ મોંઘું વેચાય તેવો વખત.
પ્રધાન—વઝીર.
ગંજીઓ—ઘાસના મોટા ગોઠવેલા ઢગલા.
રૈયત=લોક.
કોઠાર=અનાજના ભંડાર
ચાપડો=પડ.
ચંદી=ઘોડાને ખાવાના દાણા.
હેરાન=દુઃખી.
ખાણુ=દાણા ભરી મૂક-

॥ ખાડો.
ડહાપણુ—સમજણ.
વસે=રહે.
સંપે—હળીમળીને રહે.
સદા=હમેશાં.

પાઠ ૯ મો.

વડવાઈ=વડની લટકતી મૂળીઓ.
અસલ—પ્રથમનું, આગળનું.
કાબર=એક જાતનું પક્ષી
આરામ—વિસામો.
છાંયડો—છાંયો.
ઘટા—ઘાડો છાંયો.
ટેટા—વડનું ફળ.
ઈમારત—ઘર.
લગણુ—સુધી.

પાઠ ૧૦ મો.

ડંખ—ચટકો.
વિખ—ઝેર.
ચીપીઆ—પકડવાના બે પાંખીયાં
ચાંદી=ફોલ્લો.
આંકડો=ઝેરી કાંટો.
કપાએલું—વઢાએલું.
ચુસવું=ચુસી લેવું.
સૂજેલું—સૂણેલું.
પીળાશપર—થોડો પીળો

ટાઢક=ઠંડક.
ઈજા—દુઃખ.
અવગુણુ—નુકશાન.
ફિકર—ચિંતા.

પાઠ ૧૧ મો.

વિલાયત—સાહેબ લોકનો દેશ.
ખબરદાર—હોંશિયાર.
કજીઆ—કંકાસ.
ઢોર—પશુ.
ગાંડી—ઘેલી.

પાઠ ૧૨ મો.

અનાજ—દાણા.
પાંજરૂં=પંખીને રાખવાનું ઘર.
અર્થ—સાર, મતલબ.
મરજી—ખુશી.

પાઠ ૧૪ મો

વચન=બોલ.
માન—આવકાર.
આવકાર=માન.
ઠગાઈ—લુચ્ચાઈ.
અસર=લાગણી.
નવાઈ—અચરજ.
નીવડવું=થવું.
ભુંડું—ખરાબ.
સોબત તેવી અસર=જેવી સંગત તેવા તેના-

માં ગુણ આવે.

પાઠ ૧૫ મો.

તન=શરીર.
અંતકાળ–મરવાનો વખત.
પુંજી–ધન.
લાલચ–લોભ.
નીપજ–પેદાશ.
પામીએ=મળીએ.
ઉપજ્યો–પેદાથયો.

પાઠ ૧૬ મો.

પેદાકર્યાં=બનાવ્યાં.
કૃપાળુ–દયાળુ.
બનાવ્યું=કર્યું.
ભલાં–સારાં.
કોપશે=ગુસ્સે થસે, રીસે બળસે.
જાળવે છે=સાચવે છે.
રખવાળા–સાચવણ્યુ સંભાળ.

પાઠ ૧૭ મો.

જથો–એક સાથે, પાસે પાસે.
હારબંધ–એક પછી એક
જનાવર=પ્રાણી.
જવલે–કોઇક.
કોટ–કિલ્લા.
અડચણ=હરકત.
રાહજ=થોડી મહેનતે. ઝટ.
કસબો–શહેરથી નાનું ગામ.

પાઠ ૧૮ મો.

આકાર=ઘાટ.
ખખાડો–અવાજ.
માલુમપડવું=ખબર પડવી.
ઇંદ્રિયો–શરીરના ભાગ. જેકે આંખ, નાક, કાન જીભ ને ચામડી.
વાસ=સોડમ.
લીસી–સુંવાળી.

પાઠ ૧૯ મો.

આંગણું–ચોક.
ચોખું–સાફ.
કોહાણું–કોહી ગએલું, સડેલું.
રળીઆમણું–શોભીતું.
ગંદવાડ–ગંદકી.
જીવજંતુ–નાનાં જીવડાં.
એઠવાડ=એંઠું.
ગંદા–મેલા.
ખરાબથાય–બગડે.
ગંધ–નઠારીવાસ.
શીખામણ–સમજણ.
ઘટેછે–જોઇએ છે.
ભાજીપાલો–શાકપાંદડું.

પાઠ ૨૦ મો.

સુંવાળી=લીસા.
નક્કર–પોલા નહીં તે.
મજલ=ખેપ, પંથ.
ખોંખારેછે–હણહણે છે.
નાળ=જોડાને તળે કે ઘોડાને પગે વાંકી લોઢાની ચીપો જડે છે તે.
બરાડેછે–ચારડે છે.
નિર્દય–દયા વગરના.
ફલગો–ફાળો.
બોજો–ભાર.
ચાકરી–બરદાશ.
માયા=હેત.
ચાહે–ઇચ્છે.

પાઠ ૨૨ મો.

કાતરા–આમલીનું ફળ.
સંગીન–મજબૂત.
ચીકણું–ઝટ ભાગે નહીં તેવું.
ચોખંડા–ચાર ખુણા વાળાં.
વટેમાર્ગુ–રસ્તે જનાર.
કચુકા–ચિચોડા.
ફોરૂં=વરસાદનું ટીપું.
ધદા–ધાડા ઝાંયો.
ગોળા–લાડવા.

પાઠ ૨૪ મો.

આરસુ—દર્પણ., આરસી.
ભમર—આંખના પોપચા ઉપરના વાળ, નેણ.
છાજલી=છજું.
રતાંધળો—દીવસે દેખે ને રાતે ન દેખે તે.
ખાળવું—રોકવું.
સારેછે—કરેછે.
પોપચું—આંખનું ઢાંકણું.
રજ—ધુળ, રજકણ.
પાંપણ—પોપચાને છેડે વળગેલા વાળ.
જતન—રક્ષણ.
પાડ—ઉપકાર.

પાઠ ૨૫ મો.

બળતણ—બાળવાનાં લાકડાં. સરપણ.
ભટકતાં—લબડતાં, ટીંગાતાં.
કહેવત=ઉખાણા, ઓઠું.
ભાખરી=રોટલી.
કુંભાર—માટીનાં વાસણ કરનાર.
ઘાટ—આકાર.
કાંતવું=રૂના તાર કરવા.
વણવું—લુગડું બનાવવું.
તૈયાર—હાજર,
ચાકરી વિના ભાખરી નહીં=ધંધો કર્યા વિના રોટલો મળે નહીં.

પાઠ ૨૮ મો.

દેશાઈ—જમીનદાર.
દાખલા—ઉદાહરણ.
ગમ્યો—ઠીક લાગ્યો, પસંદ પડ્યો.
ઉડયાં=થયાં, નીકળ્યાં, નીવડયાં.
ચપ્પુ—છરી.
છૈયાં—છોકરાં.

પાઠ ૨૯ મો.

સાચાબોલું=ખરૂં બોલનારૂં.
ગભરાવું—અકળાવું.
ધીરજ—હીમત.
ખીજ્યા—ગુસ્સે થયા.
ચાંપીને=દાબીને.
વાંક=ગુન્હો.
અજાણતાં=જાણબહાર.

પાઠ ૩૧ મો.

કાતરવું—કાપી લેવું.
ધાબળીઓ—કામળીઓ.
કામળો—ઓઢો, ઉનનું જાડું લુગડું.
ભરવાડ—ઘેટાં રાખનાર.
ખબર—માલમ.
નીમાળા—વાળ.
બીચારાં—બાપડાં.
ખરે—નક્કી.

પાઠ ૩૨ મો.

ઝરવું—ટપકવું, નીકળવું, ઝમવું.
લીંબોળીઓ=લીંમડાનું ફળ.
રોગ=દરદ, વ્યાધિ, ગંવાડ.
રળીઆમણું—શોભિતું.
ઉગતા—મોટા થતા.

પાઠ ૩૩ મો.

ધાન્ય—દાણા.
ડુંડું—કણસલું.
પૈસાદાર—પૈસાવાળા.
બાજરીયું—બાજરીનું ડુંડું.
કડબ—જાર, બાજરીના સાંઠા.
પૂળા—કડબની નાની બારીઓ.
સાંઠા—રાડાં.
મસળે—ચોળે., પીલે.

પાઠ ૩૫ મો.

ધરતી—જમીન.
કિલ્લા—કોટ.
નાળાં—વહેળા, નાની નદી

મરડીઆ—એક જાતના કાંકરા.
પહાડ—ડુંગર.
નદી—મીઠા પાણીનો પ્રવાહ.
એકાએક—એકદમ, ઝટ.

પાઠ ૩૬ મો.

રાન—જંગલ, ઝાડી.
અનેક—ઘણા.
પદાર્થ—વસ્તુ, જણસ, ચીજ.
હીરા—એક જાતનો ચળકતો કીમતી પદાર્થ.
માણેક—જવાહીર.
જામફળ—જમરૂખ.
જાંબુ—જાંબુડાં.
વન—ઘણાં ઝાડની ઝાડી.
ધાતુ—સોનું, રૂપું, કલઈ, સીસું, તાંબુ, જસત, લોઢું એ સાત વસ્તુઓ ધાતુ કહેવાય છે.
પાળીઓ—છરી.
કાજે--માટે.
જગત--દુનિયા.

પાઠ ૩૭ મો.

સેવા--ચાકરી, બરદાસ.
જંપવું--નિરાંતે બેસવું.
દાઝ--અંતરની લાગણી
હેત--પ્રીત.
જન્મ થયો=અવતાર થયો.
ઉછેરતાં--મોટાં કરતાં.
નીપજે--થાય.
વેદના--દુઃખ.
માથે ચડાવવું--માનવું હા પાડવી, પાળવું.
વહાલ--હેત.

પાઠ ૩૮ મો.

શૂળ--બાવળનો કાંટો.
ફુમતું--છોગુ.
નાયડી--પઇડાની વચેનું ગોળ લાકડું, જેની અંદર ધરી આવે છે.
આરા--નાયડીમાં આરપાર નાખેલાં લાકડાં.
પૂઠીઆં--પઇડાને ચારે તરફ ફરતા ગોળાકાર લાકડાના કડકા.
તુરાશ--તુરૂ.
કુંડ--ચામડાં પકવવાની જગા.
ઉતરડવું--ઉકેલી લેવું.
ઓળા--પકવ્યા વગરનાં ચામડાં.
ગરીબ--પૈસા વગરના.
સાફ--ચોખ્ખાં.

પાઠ ૪૦ મો.

શેખશલ્લી--મજુરનું નામ.
તુરંગ--વિચાર.
બહોળા--ઘણા.
ધૂણાવવું--હલાવવું.
માલિક--ધણી.
ઘાડવો--ઘડો.
વપાર--રોજગાર.
ચૌટું--બજાર.
કમાઇશ--પેદા કરીશ.
મજુરી--મહેનત.
મારૂં તો આખું ઘર ભાગ્યું--મનમાં ઘર માંડવાની જે ગોઠવણ કરી રાખી હતી તે ભાગી પડી!

પાઠ ૪૧ મો

ચણતર--ચણવાનું કામ.
માળો લેવું--મોભ નાખીને ઉપર વળીઓ જડી વાંસ સરકી લેવાં.
ઓસરી--રવેશી પરશાળની આગળનો ભાગ.
સાટું--બોલી, કરાર.
હાટડાં--તાકાં.
ભોંયરૂં--ભોંયમાં કરેલું ઘર.

ઝીવરાવવું--છો હેવરાવવી
પળીઓ—સાગના સોટા.
કાથો—નાળીએરની ચોટલી, દોરી.
ટાંકુ-ભોંયમાં પાણી ભરી રાખવાની મોટી છોબંધ કુંડીઓ.
રળીઆમણું-સોભિતું.

પાઠ ૪૨ મો.

બિરાજવું-શોભવું
મજાગરાં-અરડવાં
છજું--બારી કે રવેશીના આગળના ભાગમાં કરેલો કઠેરો.
ચોરસાં-ચોખંડી ઇંટો કે પથ્થર
પાટડા-બારવટીઆ
સાગ-સાગનું લાકડું
ઝીલાણું-ઝીવરાવવું
લુહાર-લોઢું ઘડનાર
મણા-કસર, ખામી
છીંડી-પછીતે જે ખુલ્લી જગા રાખવામાં આવે છે તે
આગાસી-ઉનવેલું.

પાઠ ૪૩ મો.

સજડ-મજબૂત હાલે નહિં તે
ડાચું-જડબું, મોઢું
ઘુરકવું-ઘોંઘાટવું
દાઢ-બેવડા દાંત.
વાચા-બોલવાની શક્તિ
નરસી-નઠારી
હુડસો-નાચલો
ટેકોદેછે-મદદ કરે છે
સાદ-અવાજ

પાઠ ૪૫ મો.

ખીજવું-ચીડવું-
છેલ્લાદ-વરણાગી
પગરખી-જોડી
અડફટ-અથડાઇને ઝપટ
પછડાઇને-ટીચાઇને
અટવાઇને-ચાંટી ખાઇને
અગથી-નકામી

પાઠ ૪૬ મો.

અદેખાં-ખારીલાં, બીજાનું સારૂ જોઇને ખમાય નહીં તે
અવતરવું-જનમવું
ખારીલાં-અદેખાં
કુરકુરીઆં-કુતરાનાં નાનાં બચ્ચાં
બોટીલાં-કુરકુરીઆં
આડા-અવળે રસ્તે ચાલનાર
ઘુરકવા-ગુસ્સાથી જોવું

પાઠ ૪૭ મો.

ખીલવું-ફુલવું
અંગ-ભાગ

પાઠ ૪૮ મો.

લાગલાગટ-દરરોજ
ખસાખસ-અફીણનાં બી
ફણગો-કાંટો, કુંડુ
હળીયો-બાયો
સીંચીએ-રેડીએ

પાઠ ૪૯ મો.

વેહેળો-વહેતો ઝરો, નાની નદી
ઉપકાર-ગુણપાડ
બદલો-સાટુ
ઝાંપ-જાળ
તેડે-કિનારે
ચટકો-ડંખ
આબરૂ-ઇજત
ગુણ-ઉપકાર
લાગઆવે-વખત આવે

પાઠ ૫૦ મો.

ક્યારડા-ડાંગર પાકે છે ખેતર
પરાળ-ડાંગરનું ઘાસ
છાલાં-છોડાં, ફોતરાં
તરૂ-ધરૂ
લીલાછમ-લીલા

પાઠ. ૫૧ મો.
માંજરી=ભૂરી.
ધીઆળુ=ધીવાળુ.
તરાપ–થેકડો, ફાળ
તીણું=ઝીણું.
લુખું–ઘીવગરનું.

પાઠ. ૫૨ મો.
બીકણ=બીએ એવો ડ
રકણ.
ગોડમાં=પડખામાં.

પાઠ. ૫૩ મો.
દરિયો–સમુદ્ર.
રાશ=મીઠાના મોટા ઢ-
ગલા.
અગર=મીઠું પાકેછે તે
જગા.
અગરિયો–મીઠું પકવ-
નાર.
ક્યારા–ક્યારડા.
ફાસ્દરડવું=એઘું કરવું.

પાઠ. ૫૪ મો.
મેલવું=મૂકવું.
ભણીગણી–શીખી, હોં-
શિયાર થઇ.

પાઠ. ૫૫ મો.
જંગાલ=તાંબાનો કાટ.
જસત } ધાતુ છે.
સીસું }

કાટ=મેલ.
નરી–એકલી.
જવલ્લે=ભાગ્યે, કવચિત

પાઠ. ૫૭ મો.
ગદિયાણો=અરધા રૂ-
પિયા ભાર.
ઓગળવું–પીગળવું, ર-
સ કરવો.
વરક=ધાતુનાં બહુજ પા
તળાં પતરાં.
તાવ–કાગળ.
તાર=ઝીણા તાંતણા.
આંચ=ગરમી.

પાઠ. ૫૮ મો.
અચંબો=નવાઇ.
છેડવું=દુઃખ દેવું.
નબળા=બળવગરના.

પાઠ. ૫૯ મો.
ટીખળી–અટકચાળાં,
તોફાની.
અટકચાળાં–અળવીત-
રાં.
અડપલાં–અટકચાળાં.
નિરાંત=શાંતિ, જંપવું.
ગલોફાં=ગાલ.

પાઠ. ૬૦ મો.
ચંડાળ–પાપી માણસ.
ઇન્સાફ=ન્યાય.

દશા=હાલત.
શાહેદ–સાક્ષી.
ગળેપડું=આફ્રી પડનાર.

પાઠ. ૬૧ મો.
વેળા=વખત.
અજવાળીયું=પંદર દિવસ
પખવાડીયું=પંદર દિવસ

પાઠ. ૬૩ મો.
વા=પવન.
બફારો=ધામ.
વીંજણો=પંખો.
વાયરો=પવન.
પવન=વા

પાઠ. ૬૪ મો.
લહેરો=મોજાં, પાણીમાં
કુંડાળાં થાયછે તે
ધ્રૂજતું–હાલતું.
જુક્તિ–કળા.
ઇશારત=નિશાની.
ગતિ–વેગ.
પ્રવાહી=જેનો રેલો ચા-
લે તેવો પદાર્થ, જેમ
પાણી દૂધ વિગેરે.
નાદ=અવાજ.
સાદ=અવાજ.
મુંગાં–બોલી શકે નહીં
ઉપરાઉપરી–એકપછી
[illegible]ીયો ૬

પાઠ. ૬૫ મો.

ટાટ—શણનાં કપડાં, જાડાં લુગડાં, ગુણપાટ.
સાહેબખાની=ઘણા સારા કાગળ.
કાગદી=કાગળ વેચનાર.
દસ્તા—૨૪ કાગળ.
ડાર્વીદેવું=એક રસ કરવા.
તાવ—કાગળ.
કરકરા—ખરબચડા.
સફેદ=ધોળા.

પાઠ. ૬૬ મો.

મૂર્ખાઇ=બેવકુફાઇ.
દિસાવર=પરદેશ, બીજો મુલક.
ઝળઝળીયાં—આંસુ.
અભણ=ભણેલો નહીં તે.
મથાળે—માથે ઉપર.
કાળ—ધાસ્કો.
ઠોઠમોઠ—અભણ, મુર્ખ
નામું=હિસાબ.
માઠી—ખોટી, ખરાબ.
પસ્તાવો—અફસોસ, વિમાસવું.
લાજીમરવું—શરમાવું.

પાઠ. ૬૮ મો.

વેતરૂં=મજુરી.
આળોટવું—લોટવું.
અમીર=મોટા માણસ.
ધીરજ—સબુરી, હીંમત.

પાઠ. ૬૯ મો.

દહેલું=તળેલો.
ન્યાલ—રાજી.
ભેદ—મર્મ.

પાઠ. ૭૦ મો.

રેશમ—હીર.
શેતુર=એક જાતનું ઝાડ.
પતંગીયું=ફુદું.
તાંતણો—દોરો.
કોશેટો=ખારેક જેવડી લાંબી દડી રેશમના કીડા કરેછે તે.
ખદખદવું—ઉકળવું.
હીરાગળ—રેશમી.
મુગટા=અબોટીયાં.
ગજીઆણી—એક જાતનું રેશમનું લુગડું.
મશરૂ=સૂતર અને રેશમથી વણેલું એક જાતનું કપડું.

પાઠ. ૭૧ મો.

મચ્છર—ડાંસ.
આખલો—સાંઢીયો.
માતેલો—બહુ જબરો.
સાંઢ—આખલો.
તોબા—કાયર.
અહંકાર—અભિમાન.
નબળો—બળવગરનો.
આંટો—ફેરો.
તુચ્છ—હલકો.
ધરાઈને=પેટ ભરીને.

પાઠ. ૬૨ મો.

કરોળીઆ=જાળ બાંધનાર જીવડું.
જીતવું= જય મેળવવો
જાળુ=કરોળીઆ જાળ બાંધેછે તે.
શેરને માથે સવાશેર હોય—એક કરતાં બીજો ચડીઆતો.
અટવાતો—ભરાતો, ગુંચવાતો.
કેવળ—બીલકુલ.

પાઠ. ૭૩ મો.

કોમળ—નાજુક.
રમુજી—ગમતી.
ચંચળ—ચાલાક.
પાપ=નઠારૂં કામ, અપરાધ.
છેતરવું—ઠગવું.
સંતાડવું=છુપાવવું.
દડીઓ—પડીઓ.
ચૂકવવું—ભૂલવવું.

કરડી—આકરી, ગુસ્સાવાળી.
ડીલઅગડયું=માંદો પડયો

પાઠ. ૭૫ મો.

ઘડી—દિવસનો ૬૦ મો ભાગ.
કોષ્ટક—ઘાત.
વેહ—કાણું.

પાઠ. ૭૬ મો.

મોહોર—૧૫ રૂપિયાની કિમતનો સોનાનો સીક્કો.
કગળ—તોરો.
પાલવ—કસબી છેડો.
વેઢ—વીંટી.
કંદોરો—કેડે પહેરવાનું ઘરેણું.
ભારે—મોંઘી.
તાલેવર=પૈસાદાર.

પાઠ. ૭૭ મો.

નાખુશ—નારાજ, ખુશી નહીં તે.
ટટાર—સીધી.
પોતીકા—પોતાના.
ભેમ—તરફ, બાજુ.
સાન—ભાન.

પાઠ. ૭૮ મો.

વાચા=બોલવાનીશક્તિ
ભાન—સમજણ, ખબર.

પાઠ. ૭૯ મો.

કાંચળી—કાપડું.
પીએર—બાપનું ઘર.
મોસાળ=માનું પીએર.

પાઠ. ૮૧ મો.

ટપકાં—ટીપાં.
ઝમવું—ઝરવું.
કરા—પાણીના ઠરીને બંધાએલા ગાંગડા.
ઠીબ—ઠીકરૂં, કલેડું.
ધૂમસ—ધૂમર.
બરફ—પાણીનાં ઠરીને બંધાએલાં ચોસલાં.
રૂપ—ઘાટ.
ઠાર—બહુ ટાઢ, હીમ.

પાઠ. ૮૨ મો.

મધ્યમ—સાધારણ.
પુષ્કળ—ઘણું.
થેલી—કોથળી.
પ્રસરે=ફેલાય.

પાઠ. ૮૩ મો.

સિંહ—એક જાતનું ફાડી ખાનાર શિકારી જનાવર.
જીવદાન—જીવ આપવો મોતમાંથી ઉગરવું.
મહારાજ—મોટા રાજા
કાલાવાલા--કરગરવું.
સામર્થ્ય--જોર.

પાઠ. ૮૪ મો.

હાજર--તૈયાર.
તરણું--તરખલું.
બજાવશે--કરશે.
દાસ--ચાકર.
ફાંફાં--ગોથાં.
બદલો--સાટું, ઉપકાર.
પ્રસંગ--વખત.

પાઠ. ૮૫ મો.

રેસા--તાંતણા.
સુતળી--શણની દોરી.
ટાટપટી--શણનું જાડું કપડું, ટાટ, ગૂણપાટ.
માણસપૂર--માણસ જેવડા ઉંચા.

પાઠ. ૮૬ મો.

વાઢ--શેરડી વાવેલું ખેતર
બોલ--બખોલ.
ખંડેર--વસ્તી વગરની ઉજડ જગા.

પાઠ. ૮૭ મો.

લોભીઓ--પૈસાનો યારી
જમણવાર--જમવાનું.
પડપૂછ--પૂછગાછ.
લાભ--નફો.
વસતા--રહેતા.

પાઠ. ૮૮ મો.
ધુતારા--ઠગ.
નાદાન--મુર્ખ.
આદમી--માણસ.

પાઠ. ૮૯ મો.
વાલાણ--બીડીની દોરી.
ફૂર--તફાવત.
ટકાઉ--મજબુત.

પાઠ. ૯૦ મો.
ખુંધ--ટેકો.
રેતાળ--રેતીવાળો
સંદેશા--ખબર,સમાચાર
મુસાફરી--પરદેશમાંફરવું
રણ--રેતીનુંમેદાન
પાટણ--ગુજરાત
સાંઢણી--ઉંટડી
તરેહવાર--નવાઈજેવું

પાઠ૯૧મો
સુરણ. રતાળુ. શકરીયાં. બટાટા. } જુદાં જુદાં કંદના નામ છે.
કંદ--ભોંયમાં થાય છે તે
તળવું=તેલમાં શેકવું.
ચાળવી=સદીયાં, પત્રવેલીયાં.
સ્વાદ લાગે--સાર લાગે.
વનસ્પતિ--ઝાડપાલો

પાઠ. ૯૨ મો.
સેકટા=સરગવો.
અગથીયો--ચકલી ફુલનું ઝાડ
કુમળી=નાજુક.

પાઠ. ૯૩ મો.
વહાણ--મોટી હોડી.
પાર--કાંઠો, કિનારો,
સઢ--હોડીમાં મોટી ચાદરો જેવાં લુગડાં બાંધે છે તે.
મછવો=હોડી.
સીધું--ખાવાનું અનાજ.
માછી=વહાણ ચલાવનાર.
હંકારવું--ચલાવવું.
હલેસાં--હોડી ચલાવવાના ચાટવા.
તોપ=મોટી બંદુક.

પાઠ. ૯૪ મો.
બિહામણી--બીક લાગે એવી.
મખમાખ--મધ બનાવનારી માખ.
રાની=વગડાઉ.
જોતજોતામાં=થોડી વારમાં.

પાઠ. ૯૫ મો.
ભચરડી--કચડી.
માણસપર આવેછે--માણસને મારવા આવેછે
છેડશે--પજવશે, હરકત કરશે.

પાઠ. ૯૬ મો.
હલકી--સોંઘી.
મેળવણી--ભેગ,
કંસારા--તાંબા પીતળનાં વાસણ ઘડનાર.
કલાઇઘડા--કલઇના ઘડા
ભેગ--મેલવણી.
નરી--એકલી.

પાઠ. ૯૭ મો.
ગોળીઓ--સીસાની નાની લખોટીઓ.
છરા--સીસાની નાની ગોળીઓ.
કાંતાલોઢું--ચીનાઈ પતરાં કલઈ ચઢાવેલાં લોઢાનાં પતરાં.
પીતળ--તાંબુને જસતની મેલવણીથી થાય છે.
કાંસુ--તાંબુને કલઈની મેલવણીથી થાય છે,

પાઠ. ૯૮ મો.
મોસમ--રત (શિયાળો

ઉનાળો, ચોમાસું)
આંબગાળો--કેરીઓનો
વખત.
ટેટી--સાકરટેટી.
ટૌકા-- બોલવું.
ડૂપળ--ટીશી.
મોર--ફુલ.
કલ્લોલ--આનંદ.
રાગ્મેણુ--રાયાગ્ુાં.
બપૈયો--પ્રામ.

પાઠ. ૯૯ મો.

ઘનઘોર--બહુજ અંધારૂ
ચમકારા--ઝબકારા.
ગર્જના--વરસાદનું ગાજ
વું, ધરધડાટ.
પૂર--રેલ; નદીમાં બહુ
પાણી આવે છે તે.
દુકાળ-કાળું અનાજ ન
પાકે તેવો વખત.
કડાકા-મોટા અવાજ.
કાટકા-બહુ મોટો બીહ
મણો અવાજ.
હેલી-ઘણા દિવસ સુધી
લાગટ વરસાદ આવે તે
તર-તાજી.
મણુ-ખામી

પાઠ. ૧૦૦ મો.

હિમ-બહુજ ટાઢ

સગડી-તાપવા સારૂ જે-
માં દેવતા પાડેછે તે
ઠુંઠવાવું-ટાઢથી ઠરી જવું
તેજાનો-ગરમ મશાલો

પાઠ. ૧૦૧ મો.

દુશ્મન-વેરી, શત્રુ
સુંઢ-નાક
અટપટી-છૂટે નહીં તેવી

પાઠ. ૧૦૨ મો.

છત- મળતર
ધોતર-કઠોળના પાંદડાં
અને શીંગોનાં ફોતરાં-
નો ભૂકો
લોંદો-લચકો
કસાણવું-મસળવું,ગુંદવું
પણો-ઝીણી રેતી
અલગ-જુદું

પાઠ. ૧૦૩ મો.

કોલ-ચુના કે માટીનો
ગારો

પાઠ. ૧૦૪ થો.

ખલાસી-ખારવા
કામડાં-વાંસના ખપાટી-
યાં
મોતીયાં-કનેરી
પકવાસો-લાંબી પાતળી
સીપો
વાસોટીયાં-લાકડા

કરાંઇ-લાકડાં
સરડવું-બાંધવું
લગ-ગે

પાઠ. ૧૦૫ મો.

ઓજાર-હથિયાર
કહોડ-ઘડવા બેસવાની
જગા
ગજવેલ-ખરૂં લોઢું, પો-
લાદ ફરાંસી
એરણ-જેના ઉપર સોની
લુહાર વગેરે હથોડાથી
ઘડે છે તે
ધમણ-પવન ફુંકવાનો
ચામડાનો સંચો

પાઠ. ૧૦૬

ઠેઠ-ટોચે, મથાળે
નિરાશ-આશા વગરનો
સાંકડો-થોડો પહોળો
વસમો-અઘરો
ચાંલ્લા-મુશ્કેલી
ગબડવું-ગબડી પડવું ઢ
ળી પડવું
નિકાલ-છૂટકો, તોડ
અડોઅડ-પાસેપાસે

પાઠ. ૧૦૭ મો.

તમાશો-ખેલ
ચતુરાઈ-હોંશિયારી
વખાણવું-શાબાશી આ

પણી
રૂડ-જમત
રંગછે-શાબાસછે

પાઠ. ૧૦૮ મો.

ઝીંડવાં-કપાસનાં કાડવાં
ચરખા-કપાસ પીલવા ના સંચો
સુતરાઉ-સુતરનાં
ભાત-મોજ
માદરપાટ-જાડી
રેંટીઆ-કાતવાનેસંચો
ખાદી-જાડું લુગડું
જગનાથા-એક જાતનું ઝીણું લુગડું

પાઠ. ૧૦૯ મો.

બિંબ-તેજવાળો આકાર
લાલાશ-રતાશ
ગાઉ-કોશ

પાઠ. ૧૧૦ મો.

ચંદ્રમા-ચાંદો, ચંદ્ર
અજવાળીઓ-ઓળાયો
દર્પણ-આરસી
પૂનમ-અજવાળીયાનો છેલ્લો દિવસ

પાઠ. ૧૧૧ મો.

ઘડીઆળ-વખત જાણવાનું યંત્ર
કલાક-દિવસનો૨૪મોભાગ
અવર-કલાક
મધરાત-અરધીરાત
મિનિટ-કલાકનો ૬૦ મો ભાગ

પાઠ ૧૧૨ મો.

આભલાં-વાદળાં.
જલદ-ઉતાવળુ ચાલનારૂ
ફાળ-બીક, ધાસ્કો.
ગ્રહ-સૂર્યની આસપાસ ફરનાર આકાસી પદાર્થ, જેમ કે મંગળ, બુધ, પૃથ્વી વગેરે.
અજ્ઞાની-અણસમજુ,
સેંકડો-સો

પાઠ ૧૧૩ મો

ગગન-આકાશ
ગરમી-તાપ

પાઠ ૧૧૪ મો

મેહ-વરસાદ
કૃપા-મહેરબાની

પાઠ ૧૧૬ મો

શ્વાસ-દમ
નાડી-ધોરીનસ, નાડ
મુડદુ-જીવ વગરનું ખોળીઉં

પાઠ ૧૧૮ મો.

પ્રાણી-જેનામાં જીવ છે ને અહીંથી તહીં ફરી શકે છે તે
સુદ્ધાં-બધાં

પાઠ ૧૧૯ મો

મોગરો, ચમેલી -ફુલનાં નામ
સુગંધી-સારીવાસ
સોરભ-ગંધ, વાસ
ગળપણ-ગળ્યું
ખારાશ-ખારૂં
સાધારણ-મધ્યમ
પુરૂષ-નર
ઠગાઇ-દગલબાજી
લુચ્ચાઇ-ઢોંગાઈ
ભલમનસાઇ-ભલપણ
ગુણ-લક્ષણ

પાઠ ૧૨૦ મો

રસાળવું-રઝળવું, રખડવું, રમવું.
વાણોતર-ગુમાસ્તો
ઉઘરાણી-લેણા પૈસા માગવા
પીતાંબર-અબોટીઉં
નુકસાન-બગાડ
વેદના-દુઃખ, પીડા
કાપડીઆ-કાપડનો રોજગાર કરનાર
વાયદો-ઠરાવ
પુરૂકરતી-પેટ ભરતી

પાઠ ૧૨૧ મો

અબરખ—એક જાતનો ચળકતો પદાર્થ
મદારી--વાંદરાં રમાડનાર
લેખ્યું=ગણ કર્યું
મગન—રાજી

પાઠ ૧૨૨ મો

ગૃહસ્થ—પૈસાદાર
સમાલવા—સંભાળવા
બીધા—ડર્યા
વીલે--ઝાંખે
રજા આપી--કાઢી મૂક્યો

પાઠ ૧૨૩ મો

સ્વર—જેનો ઉચ્ચાર બીજાની સહાયતા વગર થાય છે તે અ, આ, વગેરે
વ્યંજન--જેનો ઉચ્ચાર સ્વરની સહાયતા વગર થતો નથી તે ક, ખ, વગેરે
જોડાક્ષર--જોડેલા અક્ષર
બારાખડી--પદ
તોતડા બોબડા, બોલતાં જેની જીભ ઝલાતી હોય તે
અતડું--નોંખુ જુદું, ખરાબ

પાઠ ૧૨૪ મો

ભાન--ખબર
ટેરવું--ટોચકું
અવાળુ--પેઢવાં
સ્પર્શ--અરધું
વાક્ય--એક અથવા વધારે શબ્દ આવીને પૂરો અર્થ સમજાય તે
બોલ--વેણ
સ્પષ્ટ--ચોખ્ખું

પાઠ ૧૨૫ મો

કાળજી--ચીવટ, ભાન
મુચરકો--કબુલત

પાઠ ૧૨૬ મો

મહાવરો--ટેવ
નિયમ--ધારો

પાઠ ૧૨૭ મો

લિપિ-લખવાના અક્ષર
સળંગ--આખો
ધોરણ--રસ્તો
ધર્મપુસ્તક--ધર્મની ચોપડીઓ
બાહમણી--બાળબોધ
મુળાક્ષર--મુળના અક્ષર
બોલી--ભાષા
અનુસ્વાર--અક્ષરને માથે મીંડુ કરવામાં આવે છે તે
જોડાક્ષર--જોડેલા અક્ષર

ત્રીજી ચોપડીમાં આવેલી કવિતાની સમજુતી.

પાઠ ૩ સદાચરણ.

જન=માણસ.	જગતમાં-દુનિયામાં	ઝટ.
જાણે-સમજે.	જન્મ-અવતાર.	ધરીને=લઇને.
સદાચરણ=સારીચાલ	સહેલ=વગર મહેનતે	પહેલ-પ્રથમ.

૧ જે માણુસ આ દુનીઆમાં અવતાર લઇને પ્રથમથી સારી ચાલ ચાલે છે તે સેહેલથી સુખ પામે છે.

જાણીતાતો-પોતાને ખબર હોય તેવી.	મીઠી-મધુર, સારી.	કોપે-રીસકરે.
	વાણ-બોલ.	ડાહ્યા-સમજણો.

૨ વળી પોતે જાણુ તો હોય તેવી વાતો કરે અને મીઠા બોલ બોલે ને બીજા ઉપર રીસ કરે નહીં તેને ડાહ્યો જાણુવો.

પાઠ ૬ ઠો ગાળાગાળી વિષે.

ભુંડા=નઠારા.	ભોટીગાળો-નઠારી ગાળો.	જગ=દુનિયા.
ભુંડું-નઠારૂં.		જશ-આબરૂ.
ભાખતા=બોલતા.	મુરખ=બેવકુફ.	

૧ નઠારા માણુસો નઠારૂં બોલીને ખરાબ ગાળો ખાય છે. એવા મોટા બેવકુફની દુનિયામાંથી આબરૂ જાય છે.

ધણી-માણુસ. |

૨ જે માણુસ ભુંડું બોલે છે, તે ગાળો દે છે, અને ગાળો ખાય છે તેને બેવકુફ જાણુવો. અને તે બહુ દુઃખી થાય છે.

બાળક=છોકરો.	નર-ભાયડા.	બરૂ, ભાર, બોજ.
બાળકી=છોડી.	નાર=બાહડી.	
નક્કી-જરૂર.	તોલ-વક્કર, માપ, આ	

૩ જે છોકરો કે છોડી જેવા બોલ બોલશે તેવી તેની આબરૂ ભાયડા અને બાઈડીઓમાં બંધાશે. મતલબ કે સારૂ બોલનારની આબરૂ વધે છે ને નઠારૂ બોલનારની આબરૂ ઘટે છે.

પાઠ ૧૩ મો પોપટ વિષે કવિતા.

પાંજરૂ-પોપટને રહેવાનું ઘર.	બોલ=વચન, વેણ.	સર્વને-બધાને.
	સૂણતાં-સાંભળતાં.	ઉપજે=થાય.
મીઠાં=સારાં, મધુર!	મનમાં-ચિતમાં.	હરખ-આનંદ,

૧ પોપટ પાંજરામાં બેઠો બેઠો મધુર વચન બોલે છે. તે સાંભળતાં બધાના મનમાં ઘણો આનંદ થાય છે.

અતોલ=ઘણો.	નમણું-નમેલું.	ધણીની=માલીકની.
કોટે-ગળે, ડોકે.	અંગે=શરીરે.	બાક=બીક, ધાક.
કાંઠલો-પટો, લોટો.	ધારે-રાખે, માને.	

૨ તેની ડોકે કાળો પટો હોય છે, અને તેનું નમેલું રાતું નાક છે. તે શરીરે લીલા રંગનો છે, અને તે પોતાના ધણીની બીક રાખે છે.

હેત-વહાલ, પ્રીત.	પ્રીતથી=હેતથી.	પાળે-રાખે.
અથાગ-ઘણું.	કોય-કોઈ.	કાગ=કાગડો.

૩ તે મીઠુ બોલે છે. તેથી માણસને તેના ઉપર ઘણું હેત આવે છે માટે પોપટને લોકો હેતથી પાળે છે. પણ કાગડાને કોઈ પાળતુ

નથી ટીપ--કાગડાને ન પાળવાનું કારણ એ કે તેનો રાગ સારો નથી.

પાઠ ૨૦ ચોખ્ખાઈ વિષે કવિતા.

ચોખી-સાફ, મેલવગર.	ચીર=લુગડું	સુખી-સુખવાળું
ચીજો-વસ્તુઓ.	ચોક=આંગણું.	

૧ બધી વસ્તુઓ સાફ રાખવી, લુગડાં પણ ચોખ્ખાં પહેરવાં ઘર અને આંગણું પણ સારૂ રાખવું, કેમકે ચોખ્ખાઇથી શરીર સુખી રહે છે.

મધપુડો-મધનો પુડો.	માપ=ભરત.	ખાપ=દરપણ, આરસી
રૂડો=સારો.	કધાકુચી-ખોડખાંપણ.	
રચે=બનાવે.	શુદ્ધ-ચોખી.	

૨ માખી માપ રાખીને સારો મધપુડો બનાવે છે. તેમાં કાંઈ ખોડ ખાંપણ દેખાતી નથી. તે ખરેખરો ખાપ જેવો ચોખ્ખો જણાય છે.

ચિત્ત-મન.	રાજી=ખુશી.	વાન=રંગ ચહેરો.
માન-આવકાર.	વળે-સારો થાય.	સજ્જન=સારા માણસ.

૩ ચોખ્ખાઈથી મન ખુશીમાં રહે છે, ને શરીરનો રંગ સારો થાય છે. ચોખા રહેવાથી ચાર સારા માણસમાં આવકાર મળે છે.

પાઠ ૨૩ મો આમલી વિષે કવિતા.

અક્કલ=બુદ્ધિ.	નિત્યપર=દરરોજ.
એક=એકજ	નેક-માપ,નિયમપ્રમાણે.

૧ મારાને દીકરીનું નામ એકજ છે. તે મેં મારી બુદ્ધિથી

જાણ્યું, તેનુ હમેશાં ઘેર ઘેર નિયમ પ્રમાણે કામ પડે છે.

નમનીઠામ=ઠેકાણેની ઠે કાણેજ	ગામેગામ=તમામ ગામે	મહાલે=ભોગવે
	મોજ=શોખ	
નવ=નહિ	ઘણેરી=ઘણી	

૨ મા તો એકને એક ઠેકાણે રહે છે ને એક તસુ પણ ચાલતો નથી. પણ દીકરી તો ગામે ગામ ઘણી શોખ ભોગવે છે.

માતા=મા	શાણા=ડાહ્યા	વિખ્યાત=પ્રખ્યાતજાણી તી
કેરો=નો	વિશ્વ=દુનિયા	
તાત=બાપ	વિષે=માં	

૩ વળી તે દીકરીનો દીકરો (ચીચુડો) તેની માની માનો બાપ થાય છે, 'સામળકવિ કહે છે કે ડાહ્યા માણસો તમે સમજજો કે તે આ દુનિયામાં જાણીતી છે.

પાઠ ૨૬ મો મહેનત વિષે કવિતા.

પીવા=પીવાનુપાણી	અંગ=શરીર	ભાતના રંગનાં લુગડાં.
ખાવા=ખાવાનુઅનાજ	રાતા પીળા રંગ=ભાત-	

૧ પીવાનુ, ખાવાનું, અને શરીરે જુદા જુદા રંગનું પેહેરવા ઓઢવા જોઇએ તે મહેનત કરવાથી મળે છે.

ધરતી=જમીન	થોકેથોકે=ઢગલે ઢગલા.	ખાંતે=હોંશે

૨ જમીનમાંથી અનાજના ઢગલે ઢગલા થાય છે. ખેડુ તો

હોંશથી જમીન ખેડીને વાવે નહિ. તો પછી શું ખાય.

ઇશ્વર=પરમેશ્વર	ઉપાય=ઈલાજ	લાકડાં
સૌ-બધા	બળતણ-બાળવાનાં	વિના-વગર

૩ આપણને પરમેશ્વરે બધા ઉપાય આપ્યા છે, પણ બળતણ અને વાસણ વગર રાંધી શકાતુ નથી.

પાઠ ૨૭ મો મહેનત વિષે કવિતા.

તૈયાર-હાજર	કોય-કોઇ	હાલવખત-હમણાંઆ-વખતે
કાં-અથવા	અર્થનું-કામનું	

૧ તારા માટે તારા કામનું આ વખતે જે હોય તે તો તું તૈયાર કર અથવા તને કોઇ કરી આપે (એમ કર.)

લટકતાં-લબડતાં, ટીંગાતાં	સરસ-સારો	
	શણગાર-પોશાક	

૨ ઝાડે કાંઇ તૈયાર કરેલાં લુગડાં મળતાં નથી પણ જો કપાસ વાવે, કાંતે, અને વણે તોજ તેનો સારો પોશાક થાય. (મતલબ કે પહેરવા જેવાં લૂગડાં થાય.)

પરઘેર-પારકેઘેર	બાખરી-રોટલી	રૂડીપેર-સારીરીતે
ચાકરી-મજુરી બરદાશ	પામે-મળે	

૩ માટે પોતને ઘેર કે પારકે ઘેર રહીને જો મહેનત કરે તો મહેનત કરતાં સારી રીતે રોટલી મળે.

(મતલબ કે મેહેનતથી સુખની ચીજો મેળવી શકાય છે.)

પાઠ ૩૦ મો સાચ વિષે કવિતા.

સહીએ—ખમીએ.	સર્વ—બધા.	સ્વર્ગમાં.
સંકટ=દુઃખ.	પરલોકમાં—દેવલોકમાં	દીનરાત—દહાડો રાત.

૧ બધા પ્રકારનાં દુઃખ ખમીએ પણ સાચે સાચી વાત કહીએ તો આ લોકને દેવલોકમાં સુખ મળે અને રાત દિવસ સુખી રહીએ.

શુભ—સારૂ.	સદા=હમેશા.	કોડ—કરોડ. ઘણા.

૨ સાચું બોલવું તે હમેશાં સારૂં છે, ને જુઠું બોલવાથી દુઃખ જણાય છે. કરોડો ઉપાય કરી જુઓ, પણ સાચું બોલવાથીજ સુખ થાય છે.

સરે=થાય.	હોડી—નાનું વહાણ.	
નક્કી=ખચીત.	સિંધુ—દરિયો.	

૩ સાચું બોલવાથી હમેશાં [આપણું કામ થાય છે. પણ જુઠું બોલવાથી ખચીત થતું નથી કાગળની હોડી કરી દરિયો ઉતરવા જઈશું તો ઉતરાશે નહિ.

મતલબ કે તેવીજ રીતે જુઠું બોલી આપણું કામ પાર પાડવા જઈશું તો પાર પડશે નહિ.

પાઠ ૩૪ મો ધાન્ય વિષે કવિતા.

તલસરા—તલનાં ડાંડાં	કંડાગ=શીંગમાં જે અનાજ થાય તે.

ઉપજે—થાય ચોમાસાના ચારમાં—ચો	માસાના ચાર મહિનામાં બાજરીકે બાજરાનું ડુંડુ	ઉંબી—ઘઉંની ડુંડી

૧ બાજરીના ડુંડામાંથી બાજરી, ને કણુસલાગાં જાર થાય છે. ઘઉં, ડાંગર, ને જવ એ ઉંબીમાં થાય છે.

૨ તલસરામાં તલ થાય છે અને શીંગોમાં ઘણી જાતનાં કઠોળ થાય છે, મગફળીના પોપટા થાય છે; ને શેરડીમાંથી સાકરને ગોળ થાય છે.

પાઠ ૩૮ મો માબાપના ગુણ વિષે.

ડગમગ—ધ્રુજતો ડગતો=સ્થિર રહેતો, ઠ- રતો.	ખાજ—ખાવાનું આપથી—પોતાનીમેળે લેશ—લગાર	લાજ—શરમ

૧ હું જ્યારે નાનો હતો, ત્યારે મારો પગ ડગતો નહિ, ને થર થર ધ્રુજતો હતો, અને મારી મેળે ખાવાનું ખાઇ શકતો નહિ. વળી પોતાની મેળે ઉઠી પણ શકતો નહિ, ને તે વખતે મને જરાએ શરમ નહોતી.

અવસર—વખત વેઠીને—ખમીને	ઉપકાર—ગુણ પાડ અમાપ—માપ નહીતે-	ઠલોપણો

૨ એ વખતે માબાપે દયા લાવી પોતે દુઃખ વેઠી છોકરાંને સુખ આપ્યું ને સુખ વળ્યું છે.

સમે–વખતે બરદાસ–ચાકરી	ઉમર–જીંદગી જીવતા- સુધા	દાસ–ચાકર

૩ કોઈ માણસ એવે વખતે બે ઘડી ચાકરી બરદાસ કરે તેટ તે જીવે ત્યાં સુધી તેનો ચાકર થઈને રહે તો પણ તેનો બદલો વળે નહિ.

પાઠ ૪૩ મો ઘર વિષે કવિતા.

છજાં–બારીને રવેશીના મેડા આગળ જે ક- ઠેરો હોય તે જાળીઆં–જાળીઓ માળીઆં–મેડી ખુબ–ચાખું	છાજે–શોભે ઘડાં–પાણીઆરાની અં- દર પાણી જવાને જે નાની કુંડી કરે છે તે ખાળ કુંડી રુડાં–સારાં	બારણાં–કમાડ રૂપાળાં–સારાં દિસે–દેખાય ચુનાળાં–ચુનાવાળાં બીરાજે–શોભે

૧ છજાં જાળીઓ ને મેડા ઘણા સારા શોભે છે. અને બારીનાં બારણાં ઘણાં સારાં શોભે છે. ખાળ કુંડીઓ રસોડાં ને પાણીઆરાં શોભિતાં છે તે ઇંટથી ચણેલાં ને ચુનાથી છાએલાં દેખાય છે.

તુટે–ભાગીજાય. ખુટે=ખરચરહે. ખેંચી–તાણી. સુડા–પોપટ	નીર=પાણી. ટાંકાં–પાણી ભરી રાખ- વાની છાનખ જગા. મીઠા=સારા	શુદ્ધ=ચોખા. મેના=એક જાતનું પક્ષી. રંગી–રંગેલી.

૨ તુટે કે ખુટે નહિ એવાં પાણીનાં ટાંકાં બાંધ્યાં છે. તેમાંથી સાંકડો વાંકો વળી પાણી ખેંચીને પીએ છે.

પોપટ ને મેનાં સારાં મધુર વચન બોલે છે. જેનાં પાંજરાં રંગી ને પીતળથી જડેલાં છે.

બની—થઈ	બીછાવી—પાથરી.	ભલા—સારા.
બેઠકો—બેસવાની જગા.	ચિત્ર—છબી.	ગમે તેવી રીતે—પસંદ પ-ડે તેવી રીતે.
ગાલીચા—ઉનની જાજમ.	સેજ=પલંગ.	
ભૂપતિ—રાજા.	ખાટ=હીંચકાનું પાટીઉં.	
અગાશી—ધાબુ.	ખાસી=સારી.	

૩ બેઠકો, કઠેરા, અને અગાસી બેસવાને માટે બનાવ્યા છે, સુવાને પલંગ અને હીંચવાને ખાટ સારી બનાવી છે. ગાલીચા મનને પ્રસંદ પડે તેવી રીતે પાથર્યા છે, અને સારા રાજાઓનાં ચિત્ર ભીંતપર ચીતર્યાં છે.

પાઠ ૫૫ મો થોડે થોડે ભણવા વિષે.

ભણતાં=શીખતાં	લહીઓ—સારા અક્ષરનો લખનાર	કપાય—ઓછો થાય
પંડિત=વિદ્વાન	પંથ=રસ્તો	
નીપજે—થાય		

૧ માણસ ભણતાં ભણતાં પંડિત થાય, અને લખતાં લખતાં સારા અક્ષર લખનારો થાય છે. રોજ ચાર ચાર ગાઉ ચાલે તો લાંબો રસ્તો હોય તે પણ ખુટી જાય.

અભ્યાસથી—મહાવરાથી	આળસ—સુસ્તી	ખર=ગધેડો
કાયર—કંટાળતું	નર—માણસ	તોલ—બરાબર

૨ પોપટ પણ મહાવરાથી બોલ બોલતાં શીખે છે પણ જે કંટાળીને આળસ કરે છે તેને ગધેડો જાણવો.

પાણુ=પથરા.	છેદાયછે-કપાયછે	એધાણુ-નિશાની

૩ કૂવા ઉપર કાળા કઠણુ પથરા હોય છે. તે પણુ ઘણાં વરસે દોરડાંના ઘસારાથી કપાય છે એ નીશાની લેવી મતલબ કે એ નિશાની લઇ થોડે થોડે ભણીએ તો આવડે.

પાઠ ૬૭ મો મુર્ખાઈ વિષે કવિતા.

મૂર્ખ=બેવકુફ	સાર-સારૂ	વિચાર-ભાન
નિશાની-એંધાણ	અસાર-નઠારા	જોય-જાણુવો

૧ બેવકુફ માણુસને માથે શીંગડાં કે એવી બીજી કાંઇ નિશાની હોતી નથી પણુ જેને સારા નરસાનું ભાન નથી. તેને બેવકુફ જાણુવો.

ઉર-મન	અભિમાનઅહંકાર	અપાર-ઘણો
જગમાં-દુનિયામાં	સૌ=બધા	સરદાર=ઉપરી.

૨ જેને એક અક્ષર પણુ આવડે નહિ, ને મનમાં ઘણો અહંકાર રાખે તેને દુનિયામાં બધા મુરખનો ઉપરી જાણુવો.

વહેમ=શક	બકતો-બોલતો
વડી=મોટી	રાય-રાજા.

૩ વહેમ ભરેલી મોટી મોટી વાતો કરે તથા બહુ બહુ લવારો કરે અને કોઇની શિખામણુ સાંભળે નહિ તેને મુરખનો રાજા જાણુવો.

પાઠ ૮૧ મો ભાઈબેન વિષે કવિતા.

મળી-બેગાથઈ	સંપી-હળીમળી	ઘટે--ઓછી થાય.
જણુ-માણુસ	લહે=વહે	નિંદે--બદબોઈ કરે ખોટું
સુખચેન-આનંદ	શોક-દીલગીર	બોલે
બને-બે	લાજ-આબરૂ	

૧ હું બેન આપણે અને જણ હળીમળીને રમીએ (રહીએ) તો આનંદ થાય પણ જો વઢીએ કે રડીએ તો બધુ ઉદાસ લાગે છે અને તેથી આપણી આબરૂ ઓછી થાય છે ને લોક નિંદા કરે છે.

બળવંતા—જોરાવર	સંપ—એકેકોહળીમળી	કલેશ—કજીઓ
પરમેશ્વર=ઈશ્વર	કદિએ—કોઈદિવસ	
સદા=હમેશાં	લેશ=ઝગાર જરા	

૨ હે જોરાવર પરમેશ્વર બાપ તું અમને હમેશાં સંપ આપ, હળી મળીને રહીએ એવું આપ. કે જેથી કરીને અમારા દિવસ સુખમાં જાય અને કોઈ દિવસ જરા પણ કજીઓ થાય નહિ.

હળતાંમળતાં—હળીમળી સાપસંપી	જમે—ખાય	રાજી—ખુશી
બાળક=છોકરાં	ગીત—ગાણું	
	માતા=મા	

૩ છોકરાં હળી મળીને રહેતાં હોય અને કોઈ દિવસ વઢતાં કે રોતાં ન હોય અને ખાઈ પીને ગીત ગાતાં ફરે તો તેમની મા મ-નમાં ખુશી થાય.

પાઠ ૧૧૫ મો. સર્વવ્યાપક ઈશ્વર વિષે.

સર્વવ્યાપક=બધેફેલાએલો	અંતરમાં=મનમાં	પાસ—પાસે
ઈશ્વર—પરમેશ્વર	આકાશ—ગગન	વિશ્વપતિ=પરમેશ્વર
આસપાસ—આજુબાજુ	આભાસ—દેખાતુંજણાતું	વાસ=રહેઠાણ
	ચાસ—હળનોલીટો	

૧ આપણી આજુ બાજુએ આકાશમાં અને ઘાસને ચાસની પાસે પણ પરમેશ્વરનો વાસ છે એવું મનમાં જણાય છે

ભોંયરૂં-જમીનની અંદરનું ઘર	ધાટઘડીએ-વિચારકરીએ	જગત-દુનિયા
	ભોંયમાં-જમીનમાં	તાત-બાપ

૨ જમીનમાં ભોંયરાની માંહે પેસીને કાંઇ વાત કરીએ તેમજ મનમાં કાંઈ વિચાર કરીએ તો પણ દુનિયાનો બાપ પરમેશ્વર જાણે છે

ખાલી=ભરેલુંનહીતે	કણી-રજકણ દાણો	વિના=વગ
જગા-ઠેકાણું	ક્યાંએ-કોઇ ઠેકાણે	ઠાલુ-ખાલી
ખોળીએ-શોધીએ	જગકર્તા-પરમેશ્વર	ઠામ-ઠેકાણું

૩. એક કણ ચુકલા જેટલી પરમેશ્વર વગરની જગા ખોળીએ તો કંઈએ પરમેશ્વર વગરની ખાલી જગા મળતી નથી

પાઠ ૧૧૭ મો છોકરાંને શિખામણ.

શીખ-શીખામણ	માનો=કબુલકરો	ભેદ=મર્મ પ્રકાર રીત
શિક્ષા=શીખામણ	નઠારી=ખરાબ	અંતરે-મનમાં
બાળક-છોકરાં	ભાવથી-હોંશથી	અરે-હે

૧ હું જે સારી શિખામણ [illegible] તે સુણેથી શીખો; અને નઠારા માણસની નઠારી શિખામણ માનો નહિ ને તમે હોંશથી ભણશો તો ભણતરના [illegible] ભેદ જાણશો. માટે હે બાળકો ઉપરની વાત મનમાં લાવો

ન-નહિ	[illegible]	નમો
કુડી-નઠારી	તમે [illegible]	પડેલું-પડીગએલું
રૂડી=સારી	[illegible]	ખડેલુંભાગીગએલું
ચાલ-આચરણ	[illegible]	ટુટીગએલું

૨ તમે નઠારી ચાલ ચાલશો નહિ, અને સારી ચાલ ચાલો, વળી દગાબાજીનો નકામો ડોળ છોડીદો; કોઇનું ઘડેલું ઘરેણું પડી ગએલું કે બાગી પડેલું તમને જડે તો જઇ કહો કે તે મને જડેલું છે

છળે—કપટથી	છેતરી=ફોસલાવી, દગો-કરી	ડાઘ=ચાંદુ
કળે—જુક્તિથી	ઘટે—ઓછીથાય	ગળી=એક જાતનો આસમાની રંગ
છુંપાવે—સંતાડે, છાનું રાખે	લાજ—આબરૂ	
આળ-તહોમત	પળી=ધોળાવાળ	

૩ દગાથી કે જુક્તિથી છેતરીને જે છાનું રાખે તેની લોકોમાં આબરૂ ઓછી થાય ને માથે તહોમત આવે છે. પછી જ્યાં સુધી ધોળા લાલ આવે છે, ત્યાં સુધી ગળીનો ડાઘ છોડતાં છુટતો નથી મતલબ કે—જેમ લુગડેથી ગળીનો ડાઘ જતો નથી તેમ ગએલી આબરૂ ઘરડા થઇ ધોળા વાલ આવે તો પણ પાછી આવતી નથી એટલે કાળી ટીલી આવેલી જતી નથી

ગુજરાતી બીજી તથા ત્રીજી ચોપડી મધે આવેલા ડીકટેશનના શબ્દો.

अक्षरे
आवडता.
हेतु.
विगतेथी.
लाग्यो.
पूछयुं.
बोल्यो
फर्याद.
मंगाव्यो.
हुकम.
काढ्यु.
बुमेबुम.
वाळ्यो.
काढ्यो.
लुग्वाइ.
ठोक्यो.
प्रसाद-
टङ्कु.

समजाव्युं.
अहींआथी.
विचार.
फाव्यो.
डाह्यो.
प्राण.
चित्त.
अवस्था.
फेंकवा.
मंडयां.
भूंगळी.
निशाळे आ.
परीक्षा.
अभ्यास.
मूठो.
पूळडीओ.
विचारो.
ध्यान

निश्चे.
शिक्षा.
विआवानी.
विचार्यु.
रस्तो.
भींतो.
मार्ग.
चोपडयां.
भंकडो.
तांबाकुंडीओ.
धोळाशपर.
पिछोडी.
अगणित.
जन्मती.
दूधपाक.
पेंडा.
मान्युं.
सोंप्यो.

भरमायो.	जन्मगांठ.	वींछी
स्नेह.	पहेरावा.	ईंडां
अनर्गल	अखाडयो.	वस्तु
मजूर.	चोफेर आड.	सूरज
मद्रसा.	गूमडां.	धान्य
[illegible].	हींचका.	ईश्वर
विद्या.	खसेडया.	पृथ्वी
दिवस.	मर्वे.	परमेश्वर
अभ्यास.	भोंग.	महिमा
[illegible].	फूंकतो.	निशाळ
चोरी.	म्हणेखोन्यो.	तैयार
भरजीओ.	पस्ताय.	स्नेह
पडाव्युं.	महीपति.	चितारो
[illegible].	अगाशी.	हिराकसी
शियाळो.	मंडागीआं.	पोंची
[illegible].	घुमाडीउं.	वींटी
पर.	बच्चां.	बुट्टा
माडवा.	कूकडी.	ढांचण
[illegible].	छेलीबारे	आंबावाडीउं
[illegible].	मूळीआं.	दरेषा
[illegible].	सीचीए.	पहोंच्या
[illegible].	मुदल	

इर्ष्या	मूंजाळुं	चप्पु
भाग्यशाळी	विळापत	रूपिया
रडपुंखडयुं	अर्थ	कोड
हालु	मनुष्य	मित्र
खर्चेखुटण	प्रांत	लींबोळीओ
आडोशीपाडोशी	दांगाड	पैसादार
सरशीउं	कृपाळु	शींग
फूलकरणी	बनाव्युं	किल्ला
उधइबुधइ	इंद्रियो	पदार्थ
छछुंदरा	चोंखु	तूराश
मूर्खो	बळियामणं	शूळ
झांखवाणो	सज्जन	शेखसल्ली
मच्यों	नवकर	मालिक
भेंस	निर्दय	भेंपरू
ट्रूंको	खोंखारेछे	ओशरी
स्वभाव	वटेमार्गु	बिराजवुं
कविता	चिचोडा	भूपति
परदेश	विश्व	चित्र
दाक्षिणी	विख्यात	कूरकुरीआं
प्रधान	शणगार	कबूतर
संग्रह	गम्यो	क्यारडा
रेपत	उरपां	कठयाळीउं

प्रवाही	कांतीलांदुं	श्वास
भक्ति	टीका	छुपावतुं
मुर्गाइ	कल्लोल	शब्द
अभिमान	गर्जना	प्राणी
वेतरूं	ठुंठवातुं	पुरूष
न्याल	दुश्मन	स्वाद
कांशेटा	सूंढ	आव्यो
तुच्छ	लेंडो	गृहस्थ
मच्छर	निकाल	स्पष्ट
कोष्टक	रेंटीओ	वाक्य
धुमस	जगंनाथी	स्वर
पुष्कळ	चित्र	व्यंजन
सिंह	दर्पण	जोडाक्षर
सामर्थ्य	अंग्रेजी	धर्मपुस्तक
शियाळ	मिनिट	गूजराती
भींडी	ग्रह	ब्राह्मणी
वनस्पति	सेंकडों	मूळाक्षर
विहामणी	सर्वव्यापक	अनुस्वार
रांढ	विश्वपति	

ધાતો

શેરની ધાત.

શેરના અચ્છેરા ૨
શેરના પાશેરા ૪
શેરનાં નવટાંકાં ૮
શેરનાં અધોળાં ૧૬
શેરના રૂપિયાભાર ૪૦
પોણાશેરના રૂ. ભાર ૩૦
અચ્છેરના ,, ૨૦
પા શેરના ,, ૧૦
નવટાંકના ,, ૫
અધોળના ,, ૨॥
૨ અછેરે ૧ શેર
૪ પાશેરે ૧ શેર
૮ નવટાંકે ૧ શેર
૧૬ અધોળે ૧ શેર
૪૦ રૂપિયાભારે ૧ શેર
૨॥ ,, અધોળ
૫ ,, નવટાંક
૧૦ ,, પાશેર
૨૦ ,, અછેર
૩૦ ,, પોણોશેર
૪૦ ,, એક શેર
૫૦ ,, ૧। શેર
૬૦ ,, ૧॥ શેર
૭૦ ,, ૧॥। શેર
૮૦ ,, ૨ શેર
૯૦ ,, ૨। શેર
૧૦૦ ,, ૨॥ શેર
૨૦૦ ,, ૫ શેર
૩૦૦ ,, ૭॥ શેર
૪૦૦ ,, ૧૦ શેર
૫૦૦ ,, ૧૨॥ શેર
૬૦૦ ,, ૧૫ શેર
૭૦૦ ,, ૧૭॥ શેર
૮૦૦ ,, ૨૦ શેર
૯૦૦ ,, ૨૨॥ શેર
૧૦૦૦ ,, ૨૫ શેર

મણની ધાત.

મણનાં અધમણીયાં ૨
મણના દશેરા ૪
મણની અઢીશેરીઓ ૧૬
મણની સવાશેરી ૩૨
મણના શેર ૪૦
પોણા મણના ૩૦ શેર
અધમણના ૨૦ શેર
પામણના ૧૦ શેર
૧૦ શેરે ૦। મણ
૨૦ શેરે ૦॥ મણ
૩૦ શેરે ૦॥। મણ
૪૦ શેરે ૧ મણ
૫૦ શેરે ૧। મણ
૬૦ શેરે ૧॥ મણ
૭૦ શેરે ૧॥। મણ
૮૦ શેરે ૨ મણ
૯૦ શેરે ૨। મણ
૧૦૦ શેરે ૨॥ મણ

તોલાની ધાત.

કળસીના મણ ૧૬
ખાંડીના ,, ૨૦
ભારના ,, ૨૪
કોથળાના ,, ૫
બેડીયાના ,, ૩૨
ગાલ્લીના ,, ૩૦
પલ્લાના ,, ૬॥
હારાના ,, ૨૧
નાનાહારાના ,, ૭
મુડાના ,, ૪૦
મોટામુડાનાં ,, ૧૦૦

કળશીની ધાત.

કળસી એકના ,, ૧૬
પોણી કળસીના ,, ૧૨
અર્ધી કળસીના ,, ૮

મા કળાસીના ,, ૪
એ પ્રમાણે બીજા તોલા
માં ધાતો શીખવવી.

તોલાની ધાત.

તોલા એકના ગદીઆણા
૨.
તોલાના મસા ૧૨
તોલાના વાલ ૩૨
તોલાની રતિ ૯૬
ગદીઆણાના ૧૬ વાલ
વાલ એકની રતિ ૩
રતી એકના મગ ૪
રતી એકના ચોખા ૬
દોકડા એકની બદામ ૧૬
બદામ એકની વિરાવાસી
૧૬

આનાની ધાત.

એક આનાના ઉપઆના
અથવા કાચો આના
૧૬
રુપિયા એકના આના
૧૬
આના એકની પાઇ ૧૨

આના એકના પૈસા ૪
દો. બા.
પા આનાનો ૧ાા ૧
અર્ધા ,, ૩ ૨
પોણા ,, ૪ાા ૩
એક ,, ૬ા
સવા ,, ૭ાા ૧
દોઢ ,, ૯ા ૨
પોણાબે ,, ૧૦ાા ૩
બે ,, ૧૨ા
ત્રણ ,, ૧૮ાા
ચાર આના અથવા પા

રુપિયાના ૨૫
આઠ આનાના અથવા
અર્ધા રુપિયાના ૫૦.
બાર આનાના અથવા
પોણા રુપિયાના ૭૫
સોળ આના અથવા એક
રુપિયાના ૧૦૦

ગણતરનું પ્રમાણ

કોડી અથવા કુડી એક
નંગ ૨૦
ડઝન એકના નંગ ૧૨

ભરતનુ પ્રમાણ

તસુ એકના ૨ આંગળ.
ગજ એકના તસુ ૪
ગજ એકના હાથ ૨
વીઘા એકના વસા ૨૦
વસા એકની વિરાવાસી
૨૦
ગાઉ એકના દંડ ૨૦૦૦
દંડએકના હાથ ૪
હાથ એકના આંગળ ૨૪
આંગળ એકના જવ ૮

કાળનુ પ્રમાણ

૬૦ વિપળની એક પળ
૬૦ પળની ઘડી
૭ાા ઘડીનો એક પહોર.
૮ પહોરનો એક રાત્રદિ
વસ.
૧૫ દિવસનુ અઠવાડીઉં
૧૫ દિવસનું પખવાડીઉં
૨ પખવાડીયાનો મારા
૧૨ મહિનાનુ ૧ વરસ

સંખ્યા પરિમાણ.

એકમ	૧
દશક	૧૦
સો	૧૦૦
હજાર	૧૦૦૦
દશ હજાર	૧૦૦૦૦
લાખ	૧૦૦૦૦૦
દશ લાખ	૧૦૦૦૦૦૦
કરોડ	૧૦૦૦૦૦૦૦
દશ કરોડ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦
અબજ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦

લાલશંકર કૃત નાનું ગણિત.

મનોલ્ય ૧૩

દાખલો ૧ લો.

રીત ૧૪૦૦૦૦૦
૫૦૦૦
૧૪૦૬
―――――
૧૪૧૦૪૦૦ જવાબ

દાખલો ૨ જો.

૯૯૦૦૦૦૦
૯૯૦૦૦
૯૯૦૦
૯૯
―――――
૧૦૦૮૯૯૯ જવાબ

દાખલો ત્રીજો.

૧૦૯૦૦૦
૨૦૯૦
૧૧
———
૧૧૧૧૦૧ જવાબ

દાખલો ૪ થો

લાખથી કરોડ સો ઘણા, ને સો, થી કરોડ લાખ ઘણા છે માટે

૩૪૫	૩૪૫
×૧૦૦	×૧૦૦૦૦૦
૩૪૫૦૦ લાખ	૩૪૫૦૦૦૦૦
જવાબ	જવાબ

દાખલો ૫ મો

૩૫૫૦૦૦ હજાર
૩૫૦૦૦૦
———
૫૦૦૦

બાદબાકી કરવાથી ત્રણસેં પંચાવનની રકમ મોટી આવે છે.

દાખલો ૬ ઠો.

૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦
૯૯૯૯૯૯૯૯૯
———
૧ જવાબ

દાખલો ૭ મો.

૩૨૫૦૦૦૦૦
૨૫૦૦૩૦૦
———
૨૯૯૯૯૭૦૦ મોટી ત્રણસેં પચીસ વાળી રકમ જવાબ

દાખલો ૮ મો.

૧૧૫૦૦૦૦૦
૧૧૫૦૦૦
૧૧૫૦૦
૧૧૫
———
૧૧૬૨૬૬૧૫ જવાબ

દાખલો ૯ મો

૯૦૦૦૦૦
૫૦૦૦૦ જવાબ
૭૦૦
૮૦ ૯
૬ ૫
૭
૯૫૦૭૮૬ ૮
× ૩૫ ૬

૩૩૨૭૭૫૧૦ ૩૫

દાખલો ૧૦ મો.

૧૨૦૦
૧૨૦૦૦
૧૨૦૦૦૦

૧૩૩૨૦૦ જવાબ

૧૩૩૨૦૦ ૧૩૩૨૦૦
૧૨૦૦ ૧૨૦૦૦

૧૩૨૦૦૦ જ ૧૨૧૨૦૦ જ

૧૩૩૨૦૦
૧૨૦૦૦૦

૧૩૨૦૦ જ

દાખલો ૧૧ મો.

૯૬૦૦
૯૬૦

૮૬૪૦ બાદબાકી જવાબ
× ૯૬

૮૨૯૪૪૦ ગુણાકાર જવાબ

દાખલો ૧૨ મો.

૪૫૦૦
× ૨૨૦

૨૨) ૯૯૦૦૦૦(૪૫૦૦૦ જવાબ

દાખલો ૧૩ મો.

૨૫૩
×૩૫

૮૮૫૫
૭૮૫૮૦૦૩
× ૮૮૫૫

[illegible] જવાબ

દાખલો ૧૪ મો.

૮૩૩૦૫
૭૦૨૭

૯૦૩૩૨ સરવાળો

૪૨૩૦૫
−૭૦૨૭
———
૩૫૨૭૮
———આદમાકી
૪૯૩૩૨
× ૩૫૨૭૮
———
૧૭૪૦૩૩૪૨૯૬ ગુણાકાર
૩૫૨૭૮)૪૯૩૩૨(૧ જવાબ.
૩૫૨૭૮ ભાગાકાર.
———
૧૪૦૫૪

દાખલો ૧૭ મો

૯૩૦ ૨૬૮૫૦
−૫૭૦ , ૫૪૦૦
——— ———
૩૬૦ ૩૨૨૫૦
×૧૫ વસ્તી જવાબ
———
૫૪૦૦ વધારો

દાખલો ૧૯ મો.

૨૬૮૮૦ કાગળ
×૪૮
———
૧૨૯૦૨૪૦ કુલ પૃષ્ઠ
૨૪૦) (૫૩૭૬ ચોપડીઓ
જવાબ

દાખલો ૧૫ મો.

૩૮ આવ્યા
− ૨૫ ઉડી ગયા
—
૧૩
×૬
—
૭૮ છ માસમાં વધારો
૩૧૫
૭૮
———
સરવાળો ૩૯૩ જવાબ

દાખલો ૧૬ મો.

૧૦૫)૪૨૨૨૦૨૧૮૧૮૦(૪૦૨૦૯
૭૩૧૬

દાખલો ૧૮ મો.

૭૦ ૩૪૫
×૧૭ − ૭૦
——— ———
૧૧૯૦ ખાધું ૨૭૫
જવાબ ×૧૭
———
૪૬૭૫ વેચ્યુ
જવાબ

દાખલો ૨૦ મો.

૫૧ ૨૫૫
× ૨૫ −૨૫
——— ———
૧૨૭૫ દાડમ ૨૩૦

પાછાં આવ્યાં દર ટોપલીએ ૨૩૦
જવાબ વેચાયાં × ૫૧

—— દાડમ કુલ વેચાયાં

૧૧૭૩૦ જવાબ

દાખલો ૨૧ મો.

૨૯૧૩૭૦૬૨
‒૫૨૧૯

૫૪૭૯)૨૯૧૩૧૮૪૩(૫૩૧૭ ભાજક જવાબ

દાખલો ૨૨ મો.

૫૪૮
× ૨૮

૧૫૩૪૪
૧૭

૧૫૩૬૧ જવાબ

દાખલો ૨૩ મો.

૭૮૪૬૨૧
‒૮૫

૧૯૪)૭૮૪૫૩૬(૪૦૪૪ ભાજક ૪

દાખલો ૨૪ મો.

૭૮૫૬
‒૪૩

૧૩)૭૮૧૩(૬૦૧ માણસો જવાબ

દાખલો ૨૫ મો.

૨૫૮
× ૧૦૭

૨૭૬૦૬
૨૪૫

૨૭૮૫૧ જવાબ

દાખલો ૨૬ મો.

સવત ૧૯૬૮
૨૦
૧૦

સંવત ૧૯૯૮ જવાબ

દાખલો ૨૭ મો.

૮૦૮ મરદ ૭૬૯ બાઈડીઓ ૮૯૭ છોકરાં

×૬	×૫	×૩
૪૮૫૦	૩૮૪૫	૨૬૯૧

૪૮૫૦
૩૮૪૫
૨૬૯૧

૧૧૩૮૬ જવાબ

દાખલો ૨૯ મો.

૧ બકરી	૧૪
૧૪ બચ્ચાં	×૧૨
૧૬૮ ॥	
૧૬૮૦ ॥	૧૬૮
	×૧૦
૧૮૬૩ કુલ બકરાં	
×૩	૧૬૮૦

૫૫૮૯ રૂપિયા જવાબ

દાખલો ૩૦ મો.

૫૨૫૦
૧૨૪૫

૫)૬૪૯૫(૧૨૯૯ રૂપિયા જવાબ

દાખલો ૨૮ મો.

૮ ગામને ૮ ૭૫ ગાયો ૬૨૫ ઘોડા

×૨	×૩	×૮	×૨૪
૧૬ બળદ	૨૪ ઘોડા	૬૦૦	૧૫૦૦૦

૧૨૨ બળદ ૬૦૦
×૧૬ ૧૫૦૦૦
૧૯૫૨ ૧૯૫૨

૧૭૫૫૨ જવાબ

દાખલો ૩૧ મો.

૧૬)૨૫૮૭૨(૧૬૧૭ ધર્માદા

૦ ૦ ૦

૨૪)૨૫૮૭૨(૧૦૭૮ પુસ્તક ખરીદ્યાં

૦ ૦ ૦

૨૪૫
×૧૨

૨૯૪૦ વરસનું ખરચ

૧૬૧૭	૨૫૮૭૨
૧૦૭૮	૫૬૩૫
૨૯૪૦	
	૨૦૨૩૭
૫૬૩૫	× ૫

૧૦૧૧૮૫ રૂ. જવાબ

દાખલો ૩૨ મો.

૧૨)૨૦૪(૧૭
૨૦૪
―――

દાખલો ૩૩ મો.

૨૫૩૫ | ૧૫)૨૫૩૫(૧૬૯ગાળ-
× ૪૮ ―――૬ જવાબ
―――
૧૫)૧૨૧૬૮૦(૮૧૧૨ રૂ. જવાબ
―――
૦ ૦ ૦

દાખલો ૩૪ મો.

૨૫૭
×૩૩
―――
૮૪૮૧ લીટીઓ
×૨૨
―――
૧૮૬૫૮૨ અક્ષર જવાબ

દાખલો ૩૫ મો.

૧૨)૫૨૮(૪૪ ઓરી
૫૨૮
―――
૦ ૦

૨૩૭ ૫૨૮
૪૪ ―૨૮૧
――― ―――
૨૮૧ ૨૪૭ ચારઆનાવાળા છોકરા.

૨૩૭ ૨૪૭
× ૨ × ૪
――― ―――
૪૭૪ ૯૮૮
૪૭૪
૯૮૮
―――
૧૪૬૨ આનાથી દર મહીને.
× ૯
―――
૧૩૧૫૮ આના જવાબ.

આંકના ઉપયોગી ટકા પૈસાના હિસાબ.

(૧) એક શેર કારેલાંના ૨ પૈસા એસે તો ૩૫ શેરનું શું ?

(૨) પાંચ પૈસાના ૨૫ શેર મુળા મળે છે તો ૧૭ પૈસાના કેટલા ?

(૩) ૧૯ પૈસાનું ૧૨૬ શેર તો ૩૪ પૈસાનું ?

[૪] ૨૮ પૈસાનું ૧૧૨ તો ૩૫ પૈ-સાનું ?

(૫) ૧૭ પૈસાનું ૨૫ાા શેર તો ૩૪ પૈસાનું ?

(૬) ૧ા રૂ. ૩૧ા શેર તો ૬ રૂા. નું ?

(૭) ૨૮ પૈસાનું ૪૨ શેર તો ૭૬ પૈસાનું ?

(૮) ૧ાા રૂા. ૧૩ાા શેર તો ૨૦ રૂ. નું ?

(૯) ૨ાા રૂા.નું ૧ મણ તો ૭ રૂા. નું ?

(૧૦) ૧૮ પૈસાનું ૪૫ શેર તો ૬૪ પૈસાનું ?

(૧૧) ૩ાા પૈસાનું ૨૮ શેર તો ૧૭ પૈસાનું ?

(૧૨) ૧૨ પૈસાનું ૪૨ શેર તો ૨૬ પૈસાનું ?

(૧૩) ૧૬ પૈસાનું ૪ શેર તો ૨૨ પૈસાનું ?

(૧૪) ૨૫ પૈસાનું ૬ા શેર તો ૪૪ પૈસાનું ?

[૧૫] ૧૯ પૈસાનું ૪ાાા શેર તો ૬૮ પૈસાનું ?

(૧૬) ૩૪ પૈસાનું ૧૭ શેર તો ૨ પૈસાનું ?

(૧૭) ૧૬ પૈસાનું ૨૨ શેર તો ૨૪ પૈસાનું ?

(૧૮) ૪૩ પૈસાનું ૩૨ા શેર તો ૨૧ પૈસાનું ?

(૧૯) ૦ાાા પૈસાનું ૫ શેર તો ૬ પૈસાનું ?

(૨૦) ૦ા પૈસાનું ૧ શેર તો ૧ા પૈસાનું ?

(૨૧) ૦ાા પૈસાનું ૮ શેર તો ૩ાા પૈસાનું ?

(૨૨) ૧ા પૈસાનું ૭ શેર તો ૭ાા પૈસાનું ?

(૨૩) ૧ાા પૈસાનું ૧૮ શેર તો ૬ પૈસાનું ?

(૨૪) ૨ાા પૈસાનું ૯ શેર તો ૧૫ પૈસાનું ?

(૨૫) ૩ાા પૈસાનું ૧૭ શેર તો ૧૦ાા પૈસાનું ?

(૨૬) ૮ પૈસાનું ૨૮ શેર તો ૨ પૈસાનું ?

(૨૭) ૧૮ પૈસાનું ૪ા શેર તો ૩૫ પૈસાનું ?

(૨૮) ૨૦ રૂપિયાનું ૧ મણ તો ૭ રૂપિયાનું ?

(૨૯) ૧૦ શેર ભીંડોના ૨ા પૈસા તો ૧ મણના ?

[૩૦] ૨ા પૈસાનું ૬ શેર તો ૩ પૈસાનું ?

(૩૧) ૮ા પૈસાનું ૫૫ શેર તો ૧૨ પૈસાનું ?

(૩૨) ૩ા પૈસાનું ૧૭ા શેર તો ૯ પૈસાનું ?

(૩૩ ૩ાા પૈસાનું ૨૨ા શેર તે ૩ પૈસાનું ?

(૩૪ ૨ા પૈસાનું ૧૭ શેર તો ૧૦ પૈસાનું ?

(૩૫) ૩ા પૈસાનું ૮ શેર તો ૩૧ાા પૈસાનું ?

(૩૬ તે) ૯ પૈસાનું ૧ાા મણ ૨ શેર [૧૧ પૈસાનું ?

૩૭] ૪૮ પૈસાનું ૧ા મણ તો ૧૪ પૈસાનું ?

[૩૮] ૭ા પૈસાનું ૪૩ા શેર તો ૨ા પૈસાનું ?

(૩૯) ૪ા પૈસાનું ૧૮ શેર તો ૭ા પૈસાનું ?

[૪૦] ૦ાાા પૈસાનું ૫ શેર તો ૬ પૈસાનું ?

(૪૧) ૦ા પૈસાનું ૧૮ શેર તે ૫ પૈસાનું ?

[૪૨] ૦ા પૈસાનું ૩ શેર તો ૨ પૈસાનું ?

[૪૩] ૭ા પૈસાનું ૨૨ા શેર તો ૯ા પૈસાનું ?

(૪૪) ૬ા પૈસાનું ૫ શેર તો ૧૨ પૈસાનું ?

(૪૫) ૧ પૈસાનું ૨૦ શેર તો ૩૩ શેરનું ?

(૪૬) ૮ા પૈસાનું ૧ા મણ ૬ શેર તો ૫ પૈસાનું

[૪૭] ૫ા પૈસાનું ૪૨ શેર તો ૨ પૈસાનું ?

(૪૮) ૬ાા પૈસાનું ૩૯ શેર તો ૭ પૈસાનું ?

૪૯) ૫ાા પૈસાનું ૩૩ શેર તે ૯ પૈસાનું ?

[૫૦] ૩ા પૈસાનું ૩૯ શેર તો ૬ પૈસાનું ?

આંક

પાયા

૧ ૦ા ૦ા	૧૧ ૦ા ૨ાાા	૨૧ ૦ા ૫ા	૩૧ ૦ા ૭ાાા	૪૧ ૦ા ૧૦ા
૨ ૦ા ૦ાા	૧૨ ૦ા ૩	૨૨ ૦ા ૫ાા	૩૨ ૦ા ૮	૪૨ ૦ા ૧૦ાા
૩ ૦ા ૦ાાા	૧૩ ૦ા ૩ા	૨૩ ૦ા ૫ાાા	૩૩ ૦ા ૮ા	૪૩ ૦ા ૧૦ાાા
૪ ૦ા ૧	૧૪ ૦ા ૩ાા	૨૪ ૦ા ૬	૩૪ ૦ા ૮ાા	૪૪ ૦ા ૧૧
૫ ૦ા ૧ા	૧૫ ૦ા ૩ાાા	૨૫ ૦ા ૬ા	૩૫ ૦ા ૮ાાા	૪૫ ૦ા ૧૧ા
૬ ૦ા ૧ાા	૧૬ ૦ા ૪	૨૬ ૦ા ૬ાા	૩૬ ૦ા ૯	૪૬ ૦ા ૧૧ાા
૭ ૦ા ૧ાાા	૧૭ ૦ા ૪ા	૨૭ ૦ા ૬ાાા	૩૭ ૦ા ૯ા	૪૭ ૦ા ૧૧ાાા
૮ ૦ા ૨	૧૮ ૦ા ૪ાા	૨૮ ૦ા ૭	૩૮ ૦ા ૯ાા	૪૮ ૦ા ૧૨
૯ ૦ા ૨ા	૧૯ ૦ા ૪ાાા	૨૯ ૦ા ૭ા	૩૯ ૦ા ૯ાાા	૪૯ ૦ા ૧૨ા
૧૦ ૦ા ૨ાા	૨૦ ૦ા ૫	૩૦ ૦ા ૭ાા	૪૦ ૦ા ૧૦	૫૦ ૦ા ૧૨ાા

૫૧ ૦ા ૧૨ાાા	૬૧ ૦ા ૧૫ા	૭૧ ૦ા ૧૭ાાા	૮૧ ૦ા ૨૦ા	૯૧ ૦ા ૨૨ાાા
૫૨ ૦ા ૧૩	૬૨ ૦ા ૧૫ાા	૭૨ ૦ા ૧૮	૮૨ ૦ા ૨૦ાા	૯૨ ૦ા ૨૩
૫૩ ૦ા ૧૩ા	૬૩ ૦ા ૧૫ાાા	૭૩ ૦ા ૧૮ા	૮૩ ૦ા ૨૦ાાા	૯૩ ૦ા ૨૩ા
૫૪ ૦ા ૧૩ાા	૬૪ ૦ા ૧૬	૭૪ ૦ા ૧૮ાા	૮૪ ૦ા ૨૧	૯૪ ૦ા ૨૩ાા
૫૫ ૦ા ૧૩ાાા	૬૫ ૦ા ૧૬ા	૭૫ ૦ા ૧૮ાાા	૮૫ ૦ા ૨૧ા	૯૫ ૦ા ૨૩ાાા
૫૬ ૦ા ૧૪	૬૬ ૦ા ૧૬ાા	૭૬ ૦ા ૧૯	૮૬ ૦ા ૨૧ાા	૯૬ ૦ા ૨૪
૫૭ ૦ા ૧૪ા	૬૭ ૦ા ૧૬ાાા	૭૭ ૦ા ૧૯ા	૮૭ ૦ા ૨૧ાાા	૯૭ ૦ા ૨૪ા
૫૮ ૦ા ૧૪ાા	૬૮ ૦ા ૧૭	૭૮ ૦ા ૧૯ાા	૮૮ ૦ા ૨૨	૯૮ ૦ા ૨૪ાા
૫૯ ૦ા ૧૪ાાા	૬૯ ૦ા ૧૭ા	૭૯ ૦ા ૧૯ાાા	૮૯ ૦ા ૨૨ા	૯૯ ૦ા ૨૪ાાા
૬૦ ૦ા ૧૫	૭૦ ૦ા ૧૭ાા	૮૦ ૦ા ૨૦	૯૦ ૦ા ૨૨ાા	૧૦૦ ૦ા ૨૫

અર્ધ

૧	૦॥	૦॥	૧૧	૦॥	૫॥	૨૧	૦॥	૧૦॥	૩૧	૦॥	૧૫॥	૪૧	૦॥	૨૦॥
૨	૦॥	૧	૧૨	૦॥	૬	૨૨	૦॥	૧૧	૩૨	૦॥	૧૬	૪૨	૦॥	૨૧
૩	૦॥	૧॥	૧૩	૦॥	૬॥	૨૩	૦॥	૧૧॥	૩૩	૦॥	૧૬॥	૪૩	૦॥	૨૧॥
૪	૦॥	૨	૧૪	૦॥	૭	૨૪	૦॥	૧૨	૩૪	૦॥	૧૭	૪૪	૦॥	૨૨
૫	૦॥	૨॥	૧૫	૦॥	૭॥	૨૫	૦॥	૧૨॥	૩૫	૦॥	૧૭॥	૪૫	૦॥	૨૨॥
૬	૦॥	૩	૧૬	૦॥	૮	૨૬	૦॥	૧૩	૩૬	૦॥	૧૮	૪૬	૦॥	૨૩
૭	૦॥	૩॥	૧૭	૦॥	૮॥	૨૭	૦॥	૧૩॥	૩૭	૦॥	૧૮॥	૪૭	૦॥	૨૩॥
૮	૦॥	૪	૧૮	૦॥	૯	૨૮	૦॥	૧૪	૩૮	૦॥	૧૯	૪૮	૦॥	૨૪
૯	૦॥	૪॥	૧૯	૦॥	૯॥	૨૯	૦॥	૧૪॥	૩૯	૦॥	૧૯॥	૪૯	૦॥	૨૪॥
૧૦	૦॥	૫	૨૦	૦॥	૧૦	૩૦	૦॥	૧૫	૪૦	૦॥	૨૦	૫૦	૦॥	૨૫

૫૧	૦॥	૨૫॥	૬૧	૦॥	૩૦॥	૭૧	૦॥	૩૫॥	૮૧	૦॥	૪૦॥	૯૧	૦॥	૪૫॥
૫૨	૦॥	૨૬	૬૨	૦॥	૩૧	૭૨	૦॥	૩૬	૮૨	૦॥	૪૧	૯૨	૦॥	૪૬
૫૩	૦॥	૨૬॥	૬૩	૦॥	૩૧॥	૭૩	૦॥	૩૬॥	૮૩	૦॥	૪૧॥	૯૩	૦॥	૪૬॥
૫૪	૦॥	૨૭	૬૪	૦॥	૩૨	૭૪	૦॥	૩૭	૮૪	૦॥	૪૨	૯૪	૦॥	૪૭
૫૫	૦॥	૨૭॥	૬૫	૦॥	૩૨॥	૭૫	૦॥	૩૭॥	૮૫	૦॥	૪૨॥	૯૫	૦॥	૪૭॥
૫૬	૦॥	૨૮	૬૬	૦॥	૩૩	૭૬	૦॥	૩૮	૮૬	૦॥	૪૩	૯૬	૦॥	૪૮
૫૭	૦॥	૨૮॥	૬૭	૦॥	૩૩॥	૭૭	૦॥	૩૮॥	૮૭	૦॥	૪૩॥	૯૭	૦॥	૪૮॥
૫૮	૦॥	૨૯	૬૮	૦॥	૩૪	૭૮	૦॥	૩૯	૮૮	૦॥	૪૪	૯૮	૦॥	૪૯
૫૯	૦॥	૨૯॥	૬૯	૦॥	૩૪॥	૭૯	૦॥	૩૯॥	૮૯	૦॥	૪૪॥	૯૯	૦॥	૪૯॥
૬૦	૦॥	૩૦	૭૦	૦॥	૩૫	૮૦	૦॥	૪૦	૯૦	૦॥	૪૫	૧૦૦	૦॥	૫૦

પાંણા

૧ ૦॥। ૦॥।	૧૧ ૦॥। ૮।	૨૧ ૦॥। ૧૫॥।	૩૧ ૦॥। ૨૩।	૪૧ ૦॥। ૩૦॥।
૨ ૦॥। ૧॥	૧૨ ૦॥। ૯	૨૨ ૦॥। ૧૬॥	૩૨ ૦॥। ૨૪	૪૨ ૦॥। ૩૧॥
૩ ૦॥। ૨।	૧૩ ૦॥। ૯॥।	૨૩ ૦॥। ૧૭।	૩૩ ૦॥। ૨૪॥।	૪૩ ૦॥। ૩૨।
૪ ૦॥। ૩	૧૪ ૦॥। ૧૦॥	૨૪ ૦॥। ૧૮	૩૪ ૦॥। ૨૫॥	૪૪ ૦॥। ૩૩
૫ ૦॥। ૩॥।	૧૫ ૦॥। ૧૧।	૨૫ ૦॥। ૧૮॥।	૩૫ ૦॥। ૨૬।	૪૫ ૦॥। ૩૩॥।
૬ ૦॥। ૪॥	૧૬ ૦॥। ૧૨	૨૬ ૦॥। ૧૯॥	૩૬ ૦॥। ૨૭	૪૬ ૦॥। ૩૪॥
૭ ૦॥। ૫।	૧૭ ૦॥। ૧૨॥।	૨૭ ૦॥। ૨૦।	૩૭ ૦॥। ૨૭॥।	૪૭ ૦॥। ૩૫।
૮ ૦॥। ૬	૧૮ ૦॥। ૧૩॥	૨૮ ૦॥। ૨૧	૩૮ ૦॥। ૨૮॥	૪૮ ૦॥। ૩૬
૯ ૦॥। ૬॥।	૧૯ ૦॥। ૧૪।	૨૯ ૦॥। ૨૧॥।	૩૯ ૦॥। ૨૯।	૪૯ ૦॥। ૩૬॥।
૧૦ ૦॥। ૭॥	૨૦ ૦॥। ૧૫	૩૦ ૦॥। ૨૨॥	૪૦ ૦॥। ૩૦	૫૦ ૦॥। ૩૭॥

૫૧ ૦॥। ૩૮।	૬૧ ૦॥। ૪૫॥।	૭૧ ૦॥। ૫૩।	૮૧ ૦॥। ૬૦॥।	૯૧ ૦॥। ૬૮।
૫૨ ૦॥। ૩૯	૬૨ ૦॥। ૪૬॥	૭૨ ૦॥। ૫૪	૮૨ ૦॥। ૬૧॥	૯૨ ૦॥। ૬૯
૫૩ ૦॥। ૩૯॥।	૬૩ ૦॥। ૪૭।	૭૩ ૦॥। ૫૪॥।	૮૩ ૦॥। ૬૨।	૯૩ ૦॥। ૬૯॥।
૫૪ ૦॥। ૪૦॥	૬૪ ૦॥। ૪૮	૭૪ ૦॥। ૫૫॥	૮૪ ૦॥। ૬૩	૯૪ ૦॥। ૭૦॥
૫૫ ૦॥। ૪૧।	૬૫ ૦॥। ૪૮॥।	૭૫ ૦॥। ૫૬।	૮૫ ૦॥। ૬૩॥।	૯૫ ૦॥। ૭૧।
૫૬ ૦॥। ૪૨	૬૬ ૦॥। ૪૯॥	૭૬ ૦॥। ૫૭	૮૬ ૦॥। ૬૪॥	૯૬ ૦॥। ૭૨
૫૭ ૦॥। ૪૨॥।	૬૭ ૦॥। ૫૦।	૭૭ ૦॥। ૫૭॥।	૮૭ ૦॥। ૬૫।	૯૭ ૦॥। ૭૨॥।
૫૮ ૦॥। ૪૩॥	૬૮ ૦॥। ૫૧	૭૮ ૦॥। ૫૮॥	૮૮ ૦॥। ૬૬	૯૮ ૦॥। ૭૩॥
૫૯ ૦॥। ૪૪।	૬૯ ૦॥। ૫૧॥।	૭૯ ૦॥। ૫૯।	૮૯ ૦॥। ૬૬॥।	૯૯ ૦॥। ૭૪।
૬૦ ૦॥। ૪૫	૭૦ ૦॥। ૫૨॥	૮૦ ૦॥। ૬૦	૯૦ ૦॥। ૬૭॥	૧૦૦ ૦॥। ૭૫

સવાયા

૧ ના ૧ા	૧૧ ના ૧૩ાાા	૨૧ ના ૨૬ા	૩૧ ના ૩૮ાાા
૨ ના ૨ાા	૧૨ ના ૧૫	૨૨ ના ૨૭ાા	૩૨ ના ૪૦
૩ ના ૩ાાા	૧૩ ના ૧૬ા	૨૩ ના ૨૮ાાા	૩૩ ના ૪૧ા
૪ ના ૫	૧૪ ના ૧૭ાા	૨૪ ના ૩૦	૩૪ ના ૪૨ાા
૫ ના ૬ા	૧૫ ના ૧૮ાાા	૨૫ ના ૩૧ા	૩૫ ના ૪૩ાાા
૬ ના ૭ાા	૧૬ ના ૨૦	૨૬ ના ૩૨ાા	૩૬ ના ૪૫
૭ ના ૮ાાા	૧૭ ના ૨૧ા	૨૭ ના ૩૩ાાા	૩૭ ના ૪૬ા
૮ ના ૧૦	૧૮ ના ૨૨ાા	૨૮ ના ૩૫	૩૮ ના ૪૭ાા
૯ ના ૧૧ા	૧૯ ના ૨૩ાાા	૨૯ ના ૩૬ા	૩૯ ના ૪૮ાાા
૧૦ ના ૧૨ાા	૨૦ ના ૨૫	૩૦ ના ૩૭ાા	૪૦ ના ૫૦

૪૧ ના ૫૧ા	૫૧ ના ૬૩ાાા	૬૧ ના ૭૬ા	૭૧ ના ૮૮ાાા
૪૨ ના ૫૨ાા	૫૨ ના ૬૫	૬૨ ના ૭૭ાા	૭૨ ના ૯૦
૪૩ ના ૫૩ાાા	૫૩ ના ૬૬ા	૬૩ ના ૭૮ાાા	૭૩ ના ૯૧ા
૪૪ ના ૫૫	૫૪ ના ૬૭ાા	૬૪ ના ૮૦	૭૪ ના ૯૨ાા
૪૫ ના ૫૬ા	૫૫ ના ૬૮ાાા	૬૫ ના ૮૧ા	૭૫ ના ૯૩ાાા
૪૬ ના ૫૭ાા	૫૬ ના ૭૦	૬૬ ના ૮૨ાા	૭૬ ના ૯૫
૪૭ ના ૫૮ાાા	૫૭ ના ૭૧ા	૬૭ ના ૮૩ાાા	૭૭ ના ૯૬ા
૪૮ ના ૬૦	૫૮ ના ૭૨ાા	૬૮ ના ૮૫	૭૮ ના ૯૭ાા
૪૯ ના ૬૧ા	૫૯ ના ૭૩ાાા	૬૯ ના ૮૬ા	૭૯ ના ૯૮ાાા
૫૦ ના ૬૨ાા	૬૦ ના ૭૫	૭૦ ના ૮૭ાા	૮૦ ના ૧૦૦

દોઢા

૮૧ ॥ ૧૦૧।	૯૧ ॥ ૧૧૩।।।	૧ ॥ ૧॥	૧૧ ॥ ૧૬॥
૮૨ ॥ ૧૦૨॥	૯૨ ॥ ૧૧૫	૨ ॥ ૩	૧૨ ॥ ૧૮
૮૩ ॥ ૧૦૩।।।	૯૩ ॥ ૧૧૬।	૩ ॥ ૪॥	૧૩ ॥ ૧૯॥
૮૪ ॥ ૧૦૫	૯૪ ॥ ૧૧૭॥	૪ ॥ ૬	૧૪ ॥ ૨૧
૮૫ ॥ ૧૦૬।	૯૫ ॥ ૧૧૮।।।	૫ ॥ ૭॥	૧૫ ॥ ૨૨॥
૮૬ ॥ ૧૦૭॥	૯૬ ॥ ૨૦	૬ ॥ ૯	૧૬ ॥ ૨૪
૮૭ ॥ ૧૦૮।।।	૯૭ ॥ ૧૨૧।	૭ ॥ ૧૦॥	૧૭ ॥ ૨૫॥
૮૮ ॥ ૧૧૦	૯૮ ॥ ૧૨૨॥	૮ ॥ ૧૨	૧૮ ॥ ૨૭
૮૯ ॥ ૧૧૧।	૯૯ ॥ ૧૨૩।।।	૯ ॥ ૧૩॥	૧૯ ॥ ૨૮॥
૯૦ ॥ ૧૧૨॥	૧૦૦ ॥ ૧૨૫	૧૦ ॥ ૧૫	૨૦ ॥ ૩૦

૨૧ ॥ ૩૧॥	૩૧ ॥ ૪૬॥	૪૧ ॥ ૬૧॥	૫૧ ॥ ૭૬॥
૨૨ ॥ ૩૩	૩૨ ॥ ૪૮	૪૨ ॥ ૬૩	૫૨ ॥ ૭૮
૨૩ ॥ ૩૪॥	૩૩ ॥ ૪૯॥	૪૩ ॥ ૬૪॥	૫૩ ॥ ૭૯॥
૨૪ ॥ ૩૬	૩૪ ॥ ૫૧	૪૪ ॥ ૬૬	૫૪ ॥ ૮૧
૨૫ ॥ ૩૭॥	૩૫ ॥ ૫૨॥	૪૫ ॥ ૬૭॥	૫૫ ॥ ૮૨॥
૨૬ ॥ ૩૯	૩૬ ॥ ૫૪	૪૬ ॥ ૬૯	૫૬ ॥ ૮૪
૨૭ ॥ ૪૦॥	૩૭ ॥ ૫૫॥	૪૭ ॥ ૭૦॥	૫૭ ॥ ૮૫॥
૨૮ ॥ ૪૨	૩૮ ॥ ૫૭	૪૮ ॥ ૭૨	૫૮ ॥ ૮૭
૨૯ ॥ ૪૩॥	૩૯ ॥ ૫૮॥	૪૯ ॥ ૭૩॥	૫૯ ॥ ૮૮॥
૩૦ ॥ ૪૫	૪૦ ॥ ૬૦	૫૦ ॥ ૭૫	૬૦ ॥ ૯૦

૬૧	૧॥	૯૧॥	૭૧	૧॥	૧૦૬॥	૮૧	૧॥	૧૨૧॥	૯૧	૧॥	૧૩૬॥
૬૨	૧॥	૯૩	૭૨	૧॥	૧૦૮	૮૨	૧॥	૧૨૩	૯૨	૧॥	૧૩૮
૬૩	૧॥	૯૪॥	૭૩	૧॥	૧૦૯॥	૮૩	૧॥	૧૨૪॥	૯૩	૧॥	૧૩૯॥
૬૪	૧॥	૯૬	૭૪	૧॥	૧૧૧	૮૪	૧॥	૧૨૬	૯૪	૧॥	૧૪૧
૬૫	૧॥	૯૭॥	૭૫	૧॥	૧૧૨॥	૮૫	૧॥	૧૨૭॥	૯૫	૧॥	૧૪૨॥
૬૬	૧॥	૯૯	૭૬	૧॥	૧૧૪	૮૬	૧॥	૧૨૯	૯૬	૧॥	૧૪૪
૬૭	૧॥	૧૦૦॥	૭૭	૧॥	૧૧૫॥	૮૭	૧॥	૧૩૦॥	૯૭	૧॥	૧૪૫॥
૬૮	૧॥	૧૦૨	૭૮	૧॥	૧૧૭	૮૮	૧॥	૧૩૨	૯૮	૧॥	૧૪૭
૬૯	૧॥	૧૦૩॥	૭૯	૧॥	૧૧૮॥	૮૯	૧॥	૧૩૩॥	૯૯	૧॥	૧૪૮॥
૭૦	૧॥	૧૦૫	૮૦	૧॥	૧૨૦	૯૦	૧॥	૧૩૫	૧૦૦	૧॥	૧૫૦

અઢીયા

૧	૨॥	૨॥	૧૧	૨॥	૨૭॥	૨૧	૨॥	૫૨॥	૩૧	૨॥	૭૭॥
૨	૨॥	૫	૧૨	૨॥	૩૦	૨૨	૨॥	૫૫	૩૨	૨॥	૮૦
૩	૨॥	૭॥	૧૩	૨॥	૩૨॥	૨૩	૨॥	૫૭॥	૩૩	૨॥	૮૨॥
૪	૨॥	૧૦	૧૪	૨॥	૩૫	૨૪	૨॥	૬૦	૩૪	૨॥	૮૫
૫	૨॥	૧૨॥	૧૫	૨॥	૩૭॥	૨૫	૨॥	૬૨॥	૩૫	૨॥	૮૭॥
૬	૨॥	૧૫	૧૬	૨॥	૪૦	૨૬	૨॥	૬૫	૩૬	૨॥	૯૦
૭	૨॥	૧૭॥	૧૭	૨॥	૪૨॥	૨૭	૨॥	૬૭॥	૩૭	૨॥	૯૨॥
૮	૨॥	૨૦	૧૮	૨॥	૪૫	૨૮	૨॥	૭૦	૩૮	૨॥	૯૫
૯	૨॥	૨૨॥	૧૯	૨॥	૪૭॥	૨૯	૨॥	૭૨॥	૩૯	૨॥	૯૭॥
૧૦	૨॥	૨૫	૨૦	૨॥	૫૦	૩૦	૨॥	૭૫	૪૦	૨॥	૧૦૦

૪૧ ૨ાા ૧૦૨ાા	૫૧ ૨ાા ૧૨૭ાા	૬૧ ૨ાા ૧૫૨ાા	૭૧ ૨ાા ૧૭૭ાા
૪૨ ૨ાા ૧૦૫	૫૨ ૨ાા ૧૩૦	૬૨ ૨ાા ૧૫૫	૭૨ ૨ાા ૧૮૦
૪૩ ૨ાા ૧૦૭ાા	૫૩ ૨ાા ૧૩૨ાા	૬૩ ૨ાા ૧૫૭ાા	૭૩ ૨ાા ૧૮૨ાા
૪૪ ૨ાા ૧૧૦	૫૪ ૨ાા ૧૩૫	૬૪ ૨ાા ૧૬૦	૭૪ ૨ાા ૧૮૫
૪૫ ૨ાા ૧૧૨ાા	૫૫ ૨ાા ૧૩૭ાા	૬૫ ૨ાા ૧૬૨ાા	૭૫ ૨ાા ૧૮૭ાા
૪૬ ૨ાા ૧૧૫	૫૬ ૨ાા ૧૪૦	૬૬ ૨ાા ૧૬૫	૭૬ ૨ાા ૧૯૦
૪૭ ૨ાા ૧૧૭ાા	૫૭ ૨ાા ૧૪૨ાા	૬૭ ૨ાા ૧૬૭ાા	૭૭ ૨ાા ૧૯૨ાા
૪૮ ૨ાા ૧૨૦	૫૮ ૨ાા ૧૪૫	૬૮ ૨ાા ૧૭૦	૭૮ ૨ાા ૧૯૫
૪૯ ૨ાા ૧૨૨ાા	૫૯ ૨ાા ૧૪૭ાા	૬૯ ૨ાા ૧૭૨ાા	૭૯ ૨ાા ૧૯૭ાા
૫૦ ૨ાા ૧૨૫	૬૦ ૨ાા ૧૫૦	૭૦ ૨ાા ૧૭૫	૮૦ ૨ાા ૨૦૦

ઉઠા

૮૧ ૨ાા ૨૦૨ાા	૯૧ ૨ાા ૨૨૭ાા	૧ ૩ાા ૩ાા	૧૧ ૩ાા ૩૮ાા
૮૨ ૨ાા ૨૦૫	૯૨ ૨ાા ૨૩૦	૨ ૩ાા ૭	૧૨ ૩ાા ૪૨
૮૩ ૨ાા ૨૦૭ાા	૯૩ ૨ાા ૨૩૨ાા	૩ ૩ાા ૯ાા	૧૩ ૩ાા ૪૫ાા
૮૪ ૨ાા ૨૧૦	૯૪ ૨ાા ૨૩૫	૪ ૩ાા ૧૪	૧૪ ૩ાા ૪૯
૮૫ ૨ાા ૨૧૨ાા	૯૫ ૨ાા ૨૩૭ાા	૫ ૩ાા ૧૭ાા	૧૫ ૩ાા ૫૨ાા
૮૬ ૨ાા ૨૧૫	૯૬ ૨ાા ૨૪૦	૬ ૩ાા ૨૧	૧૬ ૩ાા ૫૬
૮૭ ૨ાા ૨૧૭ાા	૯૭ ૨ાા ૨૪૨ાા	૭ ૩ાા ૨૪ાા	૧૭ ૩ાા ૫૯ાા
૮૮ ૨ાા ૨૨૦	૯૮ ૨ાા ૨૪૫	૮ ૩ાા ૨૮	૧૮ ૩ાા ૬૩
૮૯ ૨ાા ૨૨૨ાા	૯૯ ૨ાા ૨૪૭ાા	૯ ૩ાા ૩૧ાા	૧૯ ૩ાા ૬૬ાા
૯૦ ૨ાા ૨૨૫	૧૦૦ ૨ાા ૨૫૦	૧૦ ૩ાા ૩૫	૨૦ ૩ાા ૭૦

૨૧ ૩॥ ૭૩॥	૩૧ ૩॥ ૧૦૮॥	૪૧ ૩॥ ૧૪૩॥	૫૧ ૩॥ ૧૭૮॥
૨૨ ૩॥ ૭૭	૩૨ ૩॥ ૧૧૨	૪૨ ૩॥ ૧૪૭	૫૨ ૩॥ ૧૮૨
૨૩ ૩॥ ૮૦॥	૩૩ ૩॥ ૧૧૫॥	૪૩ ૩॥ ૧૫૦॥	૫૩ ૩॥ ૧૮૫॥
૨૪ ૩॥ ૮૪	૩૪ ૩॥ ૧૧૯	૪૪ ૩॥ ૧૫૪	૫૪ ૩॥ ૧૮૯
૨૫ ૩॥ ૮૭॥	૩૫ ૩॥ ૧૨૨॥	૪૫ ૩॥ ૧૫૭॥	૫૫ ૩॥ ૧૯૨॥
૨૬ ૩॥ ૯૧	૩૬ ૩॥ ૧૨૬	૪૬ ૩॥ ૧૬૧	૫૬ ૩॥ ૧૯૬
૨૭ ૩॥ ૯૪॥	૩૭ ૩॥ ૧૨૯॥	૪૭ ૩॥ ૧૬૪॥	૫૭ ૩॥ ૧૯૯॥
૨૮ ૩॥ ૯૮	૩૮ ૩॥ ૧૩૩	૪૮ ૩॥ ૧૬૮	૫૮ ૩॥ ૨૦૩
૨૯ ૩॥ ૧૦૧॥	૩૯ ૩॥ ૧૩૬॥	૪૯ ૩॥ ૧૭૧॥	૫૯ ૩॥ ૨૦૬॥
૩૦ ૩॥ ૧૦૫	૪૦ ૩॥ ૧૪૦	૫૦ ૩॥ ૧૭૫	૬૦ ૩॥ ૨૧૦

૬૧ ૩॥ ૨૧૩॥	૭૧ ૩॥ ૨૪૮॥	૮૧ ૩॥ ૨૮૩॥	૯૧ ૩॥ ૩૧૮॥
૬૨ ૩॥ ૨૧૭	૭૨ ૩॥ ૨૫૨	૮૨ ૩॥ ૨૮૭	૯૨ ૩॥ ૩૨૨
૬૩ ૩॥ ૨૨૦॥	૭૩ ૩॥ ૨૫૫॥	૮૩ ૩॥ ૨૯૦॥	૯૩ ૩॥ ૩૨૫॥
૬૪ ૩॥ ૨૨૪	૭૪ ૩॥ ૨૫૯	૮૪ ૩॥ ૨૯૪	૯૪ ૩॥ ૩૨૯
૬૫ ૩॥ ૨૨૭॥	૭૫ ૩॥ ૨૬૨॥	૮૫ ૩॥ ૨૯૭॥	૯૫ ૩॥ ૩૩૨॥
૬૬ ૩॥ ૨૩૧	૭૬ ૩॥ ૨૬૬	૮૬ ૩॥ ૩૦૧	૯૬ ૩॥ ૩૩૬
૬૭ ૩॥ ૨૩૪॥	૭૭ ૩॥ ૨૬૯॥	૮૭ ૩॥ ૩૦૪॥	૯૭ ૩॥ ૩૩૯॥
૬૮ ૩॥ ૨૩૮	૭૮ ૩॥ ૨૭૩	૮૮ ૩॥ ૩૦૮	૯૮ ૩॥ ૩૪૩
૬૯ ૩॥ ૨૪૧॥	૭૯ ૩॥ ૨૭૬॥	૮૯ ૩॥ ૩૧૧॥	૯૯ ૩॥ ૩૪૬॥
૭૦ ૩॥ ૨૪૫	૮૦ ૩॥ ૨૮૦	૯૦ ૩॥ ૩૧૫	૧૦૦ ૩॥ ૩૫૦

અગીઆરી

૧૧ ૧૧ ૧૨૧	૧૨ ૧૧ ૧૩૨	૧૩ ૧૧ ૧૪૩	૧૪ ૧૧ ૧૫૪
૧૧ ૧૨ ૧૩૨	૧૨ ૧૨ ૧૪૪	૧૩ ૧૨ ૧૫૬	૧૪ ૧૨ ૧૬૮
૧૧ ૧૩ ૧૪૩	૧૨ ૧૩ ૧૫૬	૧૩ ૧૩ ૧૬૯	૧૪ ૧૩ ૧૮૨
૧૧ ૧૪ ૧૫૪	૧૨ ૧૪ ૧૬૮	૧૩ ૧૪ ૧૮૨	૧૪ ૧૪ ૧૯૬
૧૧ ૧૫ ૧૬૫	૧૨ ૧૫ ૧૮૦	૧૩ ૧૫ ૧૯૫	૧૪ ૧૫ ૨૧૦
૧૧ ૧૬ ૧૭૬	૧૨ ૧૬ ૧૯૨	૧૩ ૧૬ ૨૦૮	૧૪ ૧૬ ૨૨૪
૧૧ ૧૭ ૧૮૭	૧૨ ૧૭ ૨૦૪	૧૩ ૧૭ ૨૨૧	૧૪ ૧૭ ૨૩૮
૧૧ ૧૮ ૧૯૮	૧૨ ૧૮ ૨૧૬	૧૩ ૧૮ ૨૩૪	૧૪ ૧૮ ૨૫૨
૧૧ ૧૯ ૨૦૯	૧૨ ૧૯ ૨૨૮	૧૩ ૧૯ ૨૪૭	૧૪ ૧૯ ૨૬૬
૧૧ ૨૦ ૨૨૦	૧૨ ૨૦ ૨૪૦	૧૩ ૨૦ ૨૬૦	૧૪ ૨૦ ૨૮૦

૧૫ ૧૧ ૧૬૫	૧૬ ૧૧ ૧૭૬	૧૭ ૧૧ ૧૮૭	૧૮ ૧૧ ૧૯૮
૧૫ ૧૨ ૧૮૦	૧૬ ૧૨ ૧૯૨	૧૭ ૧૨ ૨૦૪	૧૮ ૧૨ ૨૧૬
૧૫ ૧૩ ૧૯૫	૧૬ ૧૩ ૨૦૮	૧૭ ૧૩ ૨૨૧	૧૮ ૧૩ ૨૩૪
૧૫ ૧૪ ૨૧૦	૧૬ ૧૪ ૨૨૪	૧૭ ૧૪ ૨૩૮	૧૮ ૧૪ ૨૫૨
૧૫ ૧૫ ૨૨૫	૧૬ ૧૫ ૨૪૦	૧૭ ૧૫ ૨૫૫	૧૮ ૧૫ ૨૭૦
૧૫ ૧૬ ૨૪૦	૧૬ ૧૬ ૨૫૬	૧૭ ૧૬ ૨૭૨	૧૮ ૧૬ ૨૮૮
૧૫ ૧૭ ૨૫૫	૧૬ ૧૭ ૨૭૨	૧૭ ૧૭ ૨૮૯	૧૮ ૧૭ ૩૦૬
૧૫ ૧૮ ૨૭૦	૧૬ ૧૮ ૨૮૮	૧૭ ૧૮ ૩૦૬	૧૮ ૧૮ ૩૨૪
૧૫ ૧૯ ૨૮૫	૧૬ ૧૯ ૩૦૪	૧૭ ૧૯ ૩૨૩	૧૮ ૧૯ ૩૪૨
૧૫ ૨૦ ૩૦૦	૧૬ ૨૦ ૩૨૦	૧૭ ૨૦ ૩૪૦	૧૮ ૨૦ ૩૬૦

પડેઆંકો રાંમ

૧૯	૧૧	૨૦૯	૨૦	૧૧	૨૨૦	૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૨૧
૧૯	૧૨	૨૨૮	૨૦	૧૨	૨૪૦	૨	૨	૪	૧૨	૧૨	૧૪૪
૧૯	૧૩	૨૪૭	૨૦	૧૩	૨૬૦	૩	૩	૯	૧૩	૧૩	૧૬૯
૧૯	૧૪	૨૬૬	૨૦	૧૪	૨૮૦	૪	૪	૧૬	૧૪	૧૪	૧૯૬
૧૯	૧૫	૨૮૫	૨૦	૧૫	૩૦૦	૫	૫	૨૫	૧૫	૧૫	૨૨૫
૧૯	૧૬	૩૦૪	૨૦	૧૬	૩૨૦	૬	૬	૩૬	૧૬	૧૬	૨૫૬
૧૯	૧૭	૩૨૩	૨૦	૧૭	૩૪૦	૭	૭	૪૯	૧૭	૧૭	૨૮૯
૧૯	૧૮	૩૪૨	૨૦	૧૮	૩૬૦	૮	૮	૬૪	૧૮	૧૮	૩૨૪
૧૯	૧૯	૩૬૧	૨૦	૧૯	૩૮૦	૯	૯	૮૧	૧૯	૧૯	૩૬૧
૧૯	૨૦	૩૮૦	૨૦	૨૦	૪૦૦	૧૦	૧૦	૧૦૦	૨૦	૨૦	૪૦૦

૨૧	૨૧	૪૪૧	૩૧	૩૧	૯૬૧	૪૧	૪૧	૧૬૮૧	૫૧	૫૧	૨૬૦૧
૨૨	૨૨	૪૮૪	૩૨	૩૨	૧૦૨૪	૪૨	૪૨	૧૭૬૪	૫૨	૫૨	૨૭૦૪
૨૩	૨૩	૫૨૯	૩૩	૩૩	૧૦૮૯	૪૩	૪૩	૧૮૪૯	૫૩	૫૩	૨૮૦૯
૨૪	૨૪	૫૭૬	૩૪	૩૪	૧૧૫૬	૪૪	૪૪	૧૯૩૬	૫૪	૫૪	૨૯૧૬
૨૫	૨૫	૬૨૫	૩૫	૩૫	૧૨૨૫	૪૫	૪૫	૨૦૨૫	૫૫	૫૫	૩૦૨૫
૨૬	૨૬	૬૭૬	૩૬	૩૬	૧૨૯૬	૪૬	૪૬	૨૧૧૬	૫૬	૫૬	૩૧૩૬
૨૭	૨૭	૭૨૯	૩૭	૩૭	૧૩૬૯	૪૭	૪૭	૨૨૦૯	૫૭	૫૭	૩૨૪૯
૨૮	૨૮	૭૮૪	૩૮	૩૮	૧૪૪૪	૪૮	૪૮	૨૩૦૪	૫૮	૫૮	૩૩૬૪
૨૯	૨૯	૮૪૧	૩૯	૩૯	૧૫૨૧	૪૯	૪૯	૨૪૦૧	૫૯	૫૯	૩૪૮૧
૩૦	૩૦	૯૦૦	૪૦	૪૦	૧૬૦૦	૫૦	૫૦	૨૫૦૦	૬૦	૬૦	૩૬૦૦

૬૧	૬૧	૩૭૨૧	૭૧	૭૧	૫૦૪૧	૮૧	૮૧	૬૫૬૧	૯૧	૯૧	૮૨૮૧
૬૨	૬૨	૩૮૪૪	૭૨	૭૨	૫૧૮૪	૮૨	૮૨	૬૭૨૪	૯૨	૯૨	૮૪૬૪
૬૩	૬૩	૩૯૬૯	૭૩	૭૩	૫૩૨૯	૮૩	૮૩	૬૮૮૯	૯૩	૯૩	૮૬૪૯
૬૪	૬૪	૪૦૯૬	૭૪	૭૪	૫૪૭૬	૮૪	૮૪	૭૦૫૬	૯૪	૯૪	૮૮૩૬
૬૫	૬૫	૪૨૨૫	૭૫	૭૫	૫૬૨૫	૮૫	૮૫	૭૨૨૫	૯૫	૯૫	૯૦૨૫
૬૬	૬૬	૪૩૫૬	૭૬	૭૬	૫૭૭૬	૮૬	૮૬	૭૩૯૬	૯૬	૯૬	૯૨૧૬
૬૭	૬૭	૪૪૮૯	૭૭	૭૭	૫૯૨૯	૮૭	૮૭	૭૫૬૯	૯૭	૯૭	૯૪૦૯
૬૮	૬૮	૪૬૨૪	૭૮	૭૮	૬૦૮૪	૮૮	૮૮	૭૭૪૪	૯૮	૯૮	૯૬૦૪
૬૯	૬૯	૪૭૬૧	૭૯	૭૯	૬૨૪૧	૮૯	૮૯	૭૯૨૧	૯૯	૯૯	૯૮૦૧
૭૦	૭૦	૪૯૦૦	૮૦	૮૦	૬૪૦૦	૯૦	૯૦	૮૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦૦૦

ભૂગોળ વિદ્યા.

દિશાઓ

પૂર્વદિશા—જે તરફ સૂર્ય ઉગે છે તેને પૂર્વ કે ઉગમણી દિશા કહે છે

પશ્ચિમદિશા—જે તરફ સૂર્ય આથમે છે તેને આથમણી કે પશ્ચિમદિશા કહે છે.

ઉત્તર અને દક્ષિણદિશા—પૂર્વદિશા ભણી મોં કરી ઉભા રહીએ તો ડાબાહાથ તરફની ઉત્તરદિશા, અને જમણાહાથ તરફની દક્ષિણદિશા કહેવાય છે.

નકશાની દિશાઓ

નકશા ઉત્તર તરફ રાખીને છાપવામાં આવેલા છે માટે નકશા અણી મોં કરીને ઉભા રહીએ તો મથાળાની ઉત્તરદિશા, અને નીચે એટલે પગ તરફની દક્ષિણદિશા, તથા જમણાહાથ તરફની પૂર્વદિશા, અને ડાબાહાથ તરફની પશ્ચિમદિશા આવે છે.

ખૂણાઓ

ઈશાનખૂણો—ઉત્તર અને પૂર્વદિશા વચ્ચેનો ઈશાનખૂણો.

અગ્નિખૂણો—પૂર્વ અને દક્ષિણદિશા વચ્ચેનો અગ્નિખૂણો.

નૈરૂત્ય—દક્ષિણ અને પશ્ચિમદિશા વચ્ચેનો નૈરૂત્યખૂણો.

વાવ્યખૂણો—પશ્ચિમ અને ઉત્તર વચ્ચેનો વાવ્યખૂણો.

જમીન અને પાણીના ભાગની વ્યાખ્યાઓ

જમીનના ભાગની વ્યાખ્યાઓ

ગામડું—જેમાં થોડાં ખપરાંવાળાં કે છાજ છાએલાં માટીનાં ઘર હોય તેને ગામડું કહે છે.

કસબો—જેમાં ઘણાં બાંધેલાં છટરી ઘર હોય અને ચોટાં હોય તેને કસબો કે ગામ કહે છે.

શેહેર—જેમાં ઘણાં મોટાં બાંધેલાં મકાનો હોય અને દાર બંધ છટરી વગેરેની મેડીઓ અને રસ્તા સારાં મોટાં હોય તેને શેહેર કહે છે.

તાલુકો—જેમાં ઘણાં ગામ આવેલાં હોય તેને તાલુકો મહાલ કે પરગણું કહે છે.

જીલ્લો—જેમાં ઘણા તાલુકા આવેલા હોય તેવા ભાગને જીલ્લો કહે છે.

સંસ્થાન—જેમાં એકજ દેશી રાજાનું રાજ્ય આવેલું હોય તેને સંસ્થાન કહે છે.

એજન્સિ—જેમાં ઘણાંક દેશી રાજ્યનાં સંસ્થાનો આવેલાં હોય તેને એજન્સિ કહે છે.

પ્રાંત—જેમાં ઘણા જીલ્લા સંસ્થાનો અને એજન્સિઓ આવેલી હોય તેને પ્રાંત કહે છે.

ઈલાકો—જેમાં ઘણા પ્રાંતો આવેલા હોય તેવા ભાગને ઈલાકો કહે છે.

દેશ—જેમાં ઘણા ઈલાકા આવેલા હોય તેને દેશ કહે છે.

ખંડ—જમીનના મોટા ભાગમાં ઘણા દેશો આવેલા હોય તેને દેશ કહે છે.

બંદર—જે ગામ દરીયા કે નદી કિનારે આવેલું હોય ને ત્યાં વહાણમાં માલ ચડતો ઉતરતો હોય તેને બંદર કહે છે.

બેટ—ચારે બાજુએ પાણીથી વીંટાએલા જમીનના ભાગને બેટ કે દ્વીપકલ્પ કહે છે.

દ્વીપકલ્પ—જમીનના જે ભાગ ત્રણે બાજુએ પાણી અને એક બાજુએ જમીન હોય તેને દ્વીપકલ્પ કહે છે.

ડુંગર—જમીનનો જે ભાગ ઘણો ઉંચો અને લાંબો ગએલો હોય તેને ડુંગર કહે છે. ડુંગર કરતાં વધારે ઉંચો ગએલો હોય તેને

પર્વત કહે છે.

શિખર—પર્વતની ટોચને શિખર કહે છે.

રણ—ઝાડઝીડ. વનસ્પતી વગરના સપાટ રેતાળ મુલકને રણ કહે છે.

ભૂશીર—જમીનની જે અણી લાંબી થઈને સમુદ્રમાં ગએલી હોય તેને ભૂશિર કહે છે.

પાણીના ભાગની વ્યાખ્યા.

તળાવ—પાણીનો જે નાનો ભાગ ચારે બાજુએ જમીનથી વીંટાએલો હોય તેને તળાવ કહે છે.

સરોવર—ઘણાજ મોટા તલાવને સરોવર કહે છે.

મહાસાગર—પૃથ્વીના ખારા પાણીના પાંચ ભાગ કર્યા છે તે દરેકને મહાસાગર કહે છે.

સમુદ્ર, સાગર કે દરિયો—મહાસાગર કરતાં નાનો હોય તેને સમુદ્ર, સાગર કે દરિયો કહેવાય છે.

અખાત—જમીન તરફ સમુદ્રના આગળ પડેલા ફાંટાને અખાત કહે છે.

ઉપસાગર—મહોળા મોંઢાના અખાતને ઉપસાગર કહે છે.

નદી—મોટા પાણીનો જે પ્રવાહ પર્વત કે સરોવરમાંથી નીકળી સમુદ્રને કે બીજી નદીને મળે છે. તેને નદી કહે છે.

નદીનું મુળ—જે જગાએ નદી નીકળે છે તે જગાને નદીનું મુળ કહે છે.

નદીનું મુખ—જે જગાએ નદી મળે છે તે જગાને નદીનું મુખ કહે છે.

સંગમ—જે સ્થળે એક નદી બીજી નદીને મળે છે તે મેળાપને સંગમ કહે છે.

ભરતી—દરિયાનું પાણી ચઢે છે તેને ભરતી કહે છે.

ઓટ—સમુદ્રમાં ભરતીનું પાણી ઉતરતું હોય તેને ઓટ કહે છે.

ખાડી—જે નદીનું મુખ પહોળું હોય તેને ખાડી કહે છે.

૧ સુરતજીલ્લાની ભુગોળ.

સીમા—એની ઉત્તરે કીમ નદી છે પૂર્વે ગાયકવાડનો મુલક તથા વાંસદા અને ધરમપુરના દેશી રાજ્યો આવેલાં છે. દક્ષિણે દમણગંગા નદી છે. પશ્ચિમે અરબીસમુદ્ર તથા ખંભાતનો અખાત આવેલો છે.

નદીઓ—તાપી એ સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. તેના ઉપરનાં ગામ—શહેર, માંડવી, સુરત.

૨ કીમ—એ રાજપીપળાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મળે છે.

મીંઢોળા, પૂર્ણા, અંબિકા, પાર, કોલક

તાલુકા—પારડી વલસાડ ચીખલી જલાલપોર, બારડોલી, માંડવી ચોર્યાસી ઓલપાડ.

ઉપજ—ડાંગેર, જુવાર, ઘઉં, કઠોળ, બાજરી, દિવેલી, નાગલી, કોદરા, શેરડી, કેળાં, તમાકુ, બીડી, વગેરે

(૧) પારડી તાલુકો.

એમાં ૮૧ ગામ છે.

નદીઓ—પાર, કોલક, દમણગંગા, એ સિવાય કોલક અને ઉરીગાલી નામે ખાડી છે.

મોટાંગામ—પારડી, અગ્રાઙા, કુંતા, ઉદવાડા, કોલક, ઉમરગામ.

વિશેષહકીકત—કુંતામાં કુંતેશ્વર મહાદેવનો મેળો ભરાય છે તે ત્રણ મહિના રહે છે. ઉદવાડામાં પારસીનું અગ્નિનું દેવળ છે. ત્યાં ઘણા પારસીઓ આતસની જાત્રા સારૂ જાય છે.

(૨) વલસાડ તાલુકો

એમાં ૯૪ ગામ છે.

નદીઓ—ગણદેવીની ખાડી, અંબિકા, કાવેરી, ખરેરા, ઓરંગા, પાર, એ સિવાય વાંક, કોલક, વાંકી વગેરે ખાડીઓ છે.

મોટાંગામ—વલસાડ, છરવાડા, ભદેલી, માલવેણ, ઉંડાચ, અબ્રામા, ડુંગરી, ધરાંસા, હરીઆ વગેરે ગામ છે.

વિશેષહકીકત—છરવાડામાં મીઠું પાકે છે. પાર નદી ઉપર પારનેરાનો કિલ્લો છે.

૩ ચીખલી તાલુકો.

એમા ૯૨ ગામ છે.

નદીઓ—અંબિકા, કાવેરી, ખરેરા, ઓરંગા વગેરે.

મોટાંગામ—ચીખલી, દહેગામ, ખેરગામ, આલીપોર, વગેરે.

૪ જલાલપુર તાલુકો

એમાં ૮૧ ગામ છે

નદીઓ—પૂર્ણા, અંબિકા, એ સિવાય દમાઈ, [illegible], કર-કરા [illegible] વગેરે ખાડીઓ છે.

મુખ્યગામ—જલાલપોર, મટવાડ, અબ્રામા, [illegible], ક-છોલી, આટ, ખરસાડ, એરુગામ, પનાર, સીસોદરા, વગેરે મોટાં ગામ છે.

૫ બારડોલી તાલુકો

એમાં ૧૨૪ ગામ છે.

નદીઓ—તાપી, મીંઢોળા, પૂર્ણા, જાંખરી વગેરે

મોટાંગામ—બારડોલી, કડોદ, સરભોણ, વાલોડ, મોતા, વ-[illegible], બુહારી, ઇસગામ, વાંકાનેર, ઉવાસ, વગેરે.

૬ માંડવી તાલુકો

એમાં ૧૮૦ ગામ છે.

આ તાલુકાના સાત ટપ્પા એટલે ભાગ કરેલા છે માંડવી, ખડુઆન, પાનાસ, હેલગઢ, દધવાડા, કરેલી, આરગામ.

નદીઓ—તાપી વગેરે.

મોટાંગામ—માંડવી, ખડુઆન, પાનાસ, હેલગઢ, દધવાડા, ક-રેલી, આરગામ, વરેલી. [illegible]

વિશેષહકીકત—ખડુઆનમાં ચાર ખૂણ વરસે આમાં ભરાય છે.

૭ [illegible] તાલુકો

એમાં [illegible] ગામ છે. [illegible]

નદીઓ—તાપી.

મોટાંગામ—સુરત, રાંદેર, [illegible], [illegible], કુંભારીઆ, ઉ-ભરા, સચીન વગેરે.

૮ ઓરપાડ તાલુકો.

નદીઓ—તાપી, કીમ, [illegible] વગેરે.

મોટાંગામ—ઓરપાડ, કુડસદ, ભગવાદાંડી, [illegible], સુ-[illegible] અમરોલી, ડોસાડ, વરાછા, સરસ, સાયણ, કીમ વગેરે.

વિશેષહકીકત—સરસની પાસે સિદ્ધનાથ મહાદેવની દરવરસે જત્રા ભરાય છે મોરગામમાં ડુવાની જાત્રા ભરાય છે.

૨ ભરૂચ જીલ્લાની ભુગોળ

શીમા—ઉત્તરે મહીનદી, પૂર્વે ગાયકવાડનો મુલક, દક્ષિણે કીમ-નદી. પશ્ચિમે ખંભાતનો અખાત.

નદીઓ—૧ નર્મદા એ સાતપુડાના પર્વતમાંથી નીકળી ખંભા-તના અખાતને મળે છે.

તેના ઉપરનાં ગામ—ભરૂચ, શુકલતીર્થ, ચાણોદ, [illegible].

૨ **મહીનદી**—એ માળવાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અ-ખાતને મળે છે.

૩ **કીમ**—એ રાજપીપળાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અ-ખાતને મળે છે

૪ **ઢાઢર**—એ રાજપીપળાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અ

ખાતને મળે છે.

તાલુકા—ભરૂચ, અંકલેશ્વર, વાગરા, આમોદ, જંબુસર

નીપજ—રૂ, જુવાર, ડાંગેર બાજરી, તુવેર, મગ, ઘઉં તમા,

કઠોળ, ચણા, વાલ વગેરે

૧ ભરૂચ તાલુકો

એમાં ૧૦૪ ગામ છે.

નદીઓ—નર્મદા.

મોટાંગામ—ભરૂચ, શુકલતીર્થ, ઝાડેશ્વર, નિકોરા, શાહબાદ,

દેહારીઆ, પારખેત અમલેશ્વર વગેરે

વિશેષહકીકત—૧ શુકલતીર્થમાં દરવરસે જાત્રા ભરાય છે. કોટ-

વગા અને ભાડભુતમાં દર ઓગણીશ વરસ જાત્રા ભરાય છે. ધતુરી-

યા અને કાસવા એ નર્મદા નદીમાં નાના બેટ છે.

૨ અંકલેશ્વર તાલુકો

એમાં ૮૫ ગામ છે.

નદીઓ—કીમા (૨) ઉમરાવતી એ રાજપીપળાના ડુંગરમાંથી નીકળ-

ને નર્મદાને મળે છે. તે શિવાય વાંકલાને એક ખાડી છે.

મોટાંગામ—અંકલેશ્વર, હાંસોટ, દીવા, માંડવાબુઝર્ગ, સજોદ

કતપુર, આસોદરા, વગેરે.

૩ વાગરા તાલુકો

એમાં ૬૫ ગામ છે

નદીઓ—નદી નથી, પણ ભૂખીનામે એક ખાડી છે.

મોટાંગામ—વાગરા, દેહેજબારા, ગધાર, વિલાયત. ભૂખીગામ વગેરે

૪ આમોદ તાલુકા

એમાં ૪૭ ગામ છે.

નદીઓ—ઢાઢર એ રાજપીપળાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મળે છે

ખાડીઓ—આછોદ, એપાળ, રૂપારેલ, વગેરે ખાડીઓ છે

મોટાંગામ—આમોદ, કેરવાડા, માતર, રારભોણ, ઠાખર, નાનાદહારીઆ વગેરે ગામ છે

૫ જંબુસર તાલુકા

એમાં ૮૨ ગામ છે

નદીઓ—મહી, ઢાઢર,

મોટાંગામ—જંબુસર, દહારી, દેગામ, મજેરા, કાહી, વેડચ, સારોદ વગેરે

ખેડાજીલ્લાની ભુગોળ

સીમા—ઉત્તરે અમદાવાદજીલ્લો ગાયકવાડ અને મહીકાંઠા એજન્સિનો કેટલોક મુલક, અને રેવાકાંઠા એજન્સિમાંનું બાલાશીનોરનું રાજ્ય, પૂર્વે અને દક્ષિણે મહીનદી પશ્ચિમે ખંભાતનું સંસ્થાન તથા અમદાવાદજીલ્લો આવેલો છે

નદીઓ—મહી એ માળવાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મળે છે તેના ઉપરનાં ગામ જનોડ, વનોડ, શીનીપુર, પાલી રાણીઆ. સંકલપુર, વાસદ, ઉમેટા, ગાજણા, દેહેવાણ, ખંભાત

શેઢી—લુણાવાડાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખેડા આગળ વાત્રકને મળે છે. તેના ઉપરનાં ગામ ડાકોર, હીરંજ, સોડપુર, વીણા, હાગજ ગોઠાદરા.

૩ **વાત્રક**—એ ડુંગરપુર પાસેથી નીકળી સાબરમતીને મળે છે- તેના ઉપરનાં ગામ રતનપુર, હરસોલ, ખાંડીસાર, ખેડા, વાસણા, મેહેમદાવાદ, વારસંગ, પાલ્લા વગેરે

મેશ્વો—એ વાત્રકને મળે છે. એના ઉપરનાં ગામ કનીજ, મખેજ, સગાદ્રા વગેરે.

મહોર—એ શેઢીને મળે છે તેના ઉપરનાં ગામ કપડવંજ, આંતરોલી, કઠલાલ, સાસ્તાપુર વગેરે.

ખારી—એ સાબરમતીને મળે છે. તેના ઉપર નવાગામ નાયકા છે.

વરાંસી—એ કપડવંજ આગળ મહોરને મળે છે.

લુણી—એ [illegible] આગળ મહોરને મળે છે.

ગળતી—એ શેઢીને મળે છે.

તાલુકા—કપડવંજ, ઠાસરા, નડીઆદ, મેહેમદાવાદ, માતર, આણંદ, બોરસદ.

નીપજ—બાજરી, કોદરા, ડાંગેર, જુવાર, શેરડી, [illegible], તમાકુ વગેરે.

૧. કપડવંજ તાલુકો.

એમાં ૮૫ ગામ છે.

નદીઓ—મહોર, વાત્રક, વરાંશી.

મોટાંગામ—કપડવંજ, આંત્રોલી, કઠલાલ, [illegible] અમુદરા વગેરે.

વિશેષ હકીકત—કપડવંજમાં કાચને સાબુ બને છે. અમુદરા-માં ઉના પાણીના કુંડ છે.

૨ ઠાસરા તાલુકો.

એમાં [illegible] ગામ છે.

નદીઓ—મહી, શેઢી, ગળતી.

મોટાંગામ—ડાકોર, ઠાસરા, જનોડ, પડાળ, કાંજરી વગેરે.

વિશેષ હકીકત—ડાકોરમાં રણછોડજીનું મોટું ધામ છે. તયાં ગોમતી નામે તળાવ છે. ત્યાં દર પુનમે ઘણા લોકો જાત્રા સારૂ જાય છે.

૩ નડીઆદ તાલુકો.

એમાં ૮૨ ગામ છે.

નદીઓ—શેઢી, મહોર, ને લુણી છે.

મોટાંગામ—નડીઆદ, અલીણા, ચુણેલ, [illegible], ઉત્તરસંડા, [illegible], નરસંડા, ડભાણ, વડતાલ, વગેરે.

વિશેષ હકીકત—વડતાલમાં સ્વામીનારાયણનું મોટું મંદિર છે

ત્યાં કારતક સુદ ૧૫ અને રામનવમીપર મેળા ભરાય છે.

૪ મહેમદાવાદ તાલુકો.

એમાં ૬૧ ગામ છે.

નદીઓ—ખારી, વાત્રક, મેશ્વો, અને શેઢી.

મોટાંગામ—મેહેમદાવાદ, ખેડા, સિંહુજ, મહીજ, કનીજ, શ-ઢરાવાળી રૂપાલ વગેરે.

વિશેષહકીકત—મેહેમદાવાદમાં ભમરીઓ કુવો અને વાત્રક નદી ઉપરનો રોજો જોવા લાયક છે.

૫ માતર તાલુકો.

એમાં ૮૦ ગામ છે.

નદીઓ—સાબરમતી વાત્રક,

મોટાં ગામ—માતર, રઢુ, લીંબાસી ત્રાજ વગેરે છે.

વિશેષહકીકત—માતરમાં શ્રાવક લોકોના સાચાદેવનું મંદિર છે.

૬ આણંદ તાલુકો.

એમાં ૭૨ ગામ છે.

નદી—મહી.

મોટાં ગામ—ઉમરેઠ, આણંદ, નાપાડ, કરમસદ, ઓડ, સારસા, બોરીઆવી, સામરખા, ચીખોદરા, ભાલેજ, સારસાપુર, પાસદ, વગેરે ગામ છે.

વિશેષહકીકત—ઓડના કુવો ઘણા ઉંડા છે.

૭ બોરસદ તાલુકો

એમાં ૮૫ ગામ છે.

નદીઓ—મહી

મોટાંગામ—બોરસદ, આંકલાવ, ભટાસી, વીરસદ, અલારસા રાસ, દાવોલ, દેહેવાણ, સુણાવ પીપળાવ વગેરે.

વિશેષહકીકત—પીપળાવમાં આશાપુરી માતાની જગા છે.

૪ પંચમહાલ જીલ્લો.

સીમા—ઉત્તરે લુણાવાડા, સુંથ, અને સંજેલી સંસ્થાન આવેલાં છે પૂર્વે દેવગઢબારીઆનું રાજ્ય દક્ષિણે ગાયકવાડનો મુલક, પશ્ચિમે ગાયકવાડનો મુલક તથા મહી નદી છે.

નદીઓ—મહી એ માળવાના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મળે છે.

તાલુકા—ગોધરા, કાલોલ, દાહોદ

નીપજ—ઘઉં, બાજરી, ડાંગર, મકાઇ, ચણા, તલ. મહુડાં, વગેરે.

૧ ગોધરા તાલુકો.

મોટાંગામ—ગોધરા, સટેરા, વગેરે.

૨ કાલોલ તાલુકો

મોટાંગામ—કાલોલ, હાલોલ, વેજલપુર વગેરે.

૩ દાહોદ તાલુકો.

મોટાંગામ—દાહોદ, ઝાલોદ વગેરે.

૫ અમદાવાદ જીલ્લાની ભુગોળ

સીમા—દક્ષિણ, અને પશ્ચિમ દિશાએ કાઠીઆવાડ. ઉત્તરે ગાયકવાડનો મુલક પૂર્વે ખેડાજીલ્લો, ખંભાતનું રાજ્ય અને ખંભાતનો અખાત

નદીઓ—૧ સાબરમતી એ અરવલીના ડુંગરમાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મળે છે. એના ઉપર અમદાવાદ અને વૌઠા છે. ૨ હાથમતી. ૩ વાત્રક ૪ માઝુમ ૫ મેશ્વો, ૬ ખારી

તાલુકા ૧ પ્રાંતીજ ૨વીરમગામ ૩ ધોળકા ૪ દસક્રોઈ, ધંધુકા, ૬ સાણંદ ૭ ઘોઘા.

પેટાતાલુકા—પારડી અને મોડાસા.

૧ પ્રાંતીજ તાલુકો.

એમાં ૧૫૮ ગામ છે.

નદીઓ—સાબરમતી હાથમતી વાત્રક માઝુમ, ખારી,

મોટાંગામ—પ્રાંતિજ મોડાસા, ઓરાણ, ગાભટ, ધનસુરા, ચોપલા, દેહગામ.

૨ વીરમગામ તાલુકો

મોટાંગામ—વીરમગામ, હેત્રાજ, એગાણ ગોરૈયા. રામપુર, માંડલ, પાટડી વગેરે

તલાવ—ગંગાસર અને મુનસર નામનાં બે તલાવ વીરમગામમાં છે.

વિશેષ હકીકત—વીરમગામમાં, મુજનીઓ સારી થય છે. તથા

ત્યાં કપાસ પીલવાના તથા સુતર કાંતવાના અને વણવા વગેરેથી ચાલનારા, સંચાઓ છે.

(૨) ખારાઘોડામાં વગડુ મીઠું પાકે છે.

૩ ધોળકા તાલુકો.

એમાં ૧૧૭ ગામ છે.

મોટાંગામ—ધોળકા, બાવલા, ચ ડા, ગાંગડ, બદરખા, સરોડા

તલાવ—નલ ગામે ખારાપાણીનું તલાવ છે.

વિશેષ હકીકત—સાબરમતી અને વાત્રકના સંગમ ઉપર વૌઠા નામે ગામ છે. ત્યાં દરવરસે કારતક સુદ ૧૫ મેલો ભરાય છે.

૪ દસક્રોઈ તાલુકો.

એમાં ૧૩૭ ગામ છે:

નદીઓ—સાબરમતી, મેશ્વો ખારી

મોટાંગામ—અમદાવાદ, ઉવાસદ વટવા, કુહા, નરોડા, બારેજા. જેતલપુર વગેરે મોટાં ગામ છે.

કેલવણી સંબંધીહકીકત—અમદાવાદમાં હાઇસ્કૂલ, ટ્રેનીંગકોલેજ, અને ફીમેલ ટ્રેનીંગ કોલેજ વગેરે છે.

કારીગરી—અમદાવાદમાં લુગડાં વણવાનાં તથા રંગવાનાં કારખાનાં છે. મશરૂ, કીનખાબ, વીગેરે રેશમી કાપડ ઘણું સારૂ બને છે.

જોવાલાયક જગાઓ—કાંકરીઉતળાવ, શાહઆલમનોરોજો, જુમામસીદ માતાભવાનીનીવાવ, દાદાહરીનીવાવ, અડાલજનીવાવ, મલેક સાહેબનું તળાવ, વટવાનો રોજો, પીરાણાનો રોજો, શાહી બાગ, હઠીસંગનાં દેવળ તથા બંગલો.

વિશેષહકીકત—અમદાવાદમાં સુતર કાંતવાના તથા વણવાના-વરાળથી ચાલતા સંચાઓ છે વળી અહીં સ્વામીનારાયણનું મોટું-મંદિર છે. ત્યાં રામનવમીપર મેળો ભરાય છે.

૫ ધંધુકા તાલુકો.

એમાં ૧૩૮ ગામ છે.

નદીઓ—૧ ભાદર ૨ ગોમા એ ભાદરને મળે છે ૩ નીલકા, ૪ ઉતાવળી

મોટાંગામ—ધંધુકા, ધોલેરા, બરવાળા, રાણપુર, ખસ, ગાંફ, ભીમનાથ વગેરે

બંદર—ધોલેરા.

વિશેષહકીકત—ભીમનાથમાં શ્રાવણવદ))ને રોજ મેળો ભરાય છે.

૬ ઘોઘા તાલુકો

એમાં ૬૨ ગામ છે.

મોટાંગામ—ઘોઘા વાળુકડ કમળેજ વગેરે

૭ સાણંદ તાલુકો.

એમાં ૮૪ ગામ છે.

નદીઓ—સાબરમતી, ૨ રોહર

મોટાંગામ—સાણંદ, સરખેજ, ગોધાવી, ચોરવાડદરા, કાંમાદ્રા વિસલપુર, મોડાસર, આમલીરોડ વગેરે.

વિશેષહકીકત—સરખેજનારોજો જોવા લાયક છે. કામીદાનો ગોળ બહુ વખાણાય છે

સમાપ્ત.